

Motivace dobrovolníků v SKM Zlín – víra nebo idea

Renata Vinklárková

Bakalářská práce
2007

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Renata VINKLÁRKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Dobrovolnictví v církevních střediscích volného času**

Zásady pro vypracování:

zpracování teoretických východisek na základě odborné literatury

charakteristika výzkumného souboru

zpracování výzkumné části pomocí srovnávací analýzy

shrnutí výsledků výzkumu a přijetí odpovídajících závěrů

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

TOŠNER, Jiří. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. 2. vyd. Praha: Portál, 2006.

Dobrovolníci v neziskových organizacích. 1. vyd. Praha: Informační centrum neziskových organizací, 2001.

ŠORMOVÁ, Lucie. Dobrovolnictví. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006.

ILSLEY, Paul J. Enhancing the volunteer experience. 1st Ed. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1990.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Karel Gamba

Ústav pedagogických věd

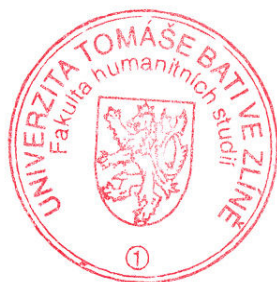
Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

25. května 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

L.S.

Ing. Jitka Chudarová
pověřená děkanka

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Cílem této práce je zmapovat možné motivy, které se podílejí na rozhodování stát se dobrovolníkem, a na vytrvání v této činnosti. Práce nemá za úkol obecně odpovědět na otázky motivace dobrovolníků, ale přímo se zde zaměřuji na konkrétní organizaci. Touto organizací je občanské sdružení Salesiánský klub mládeže Zlín (dále jen SKM). Teoretická část vysvětluje základní psychologické aspekty motivace, prosociálního chování a přibližuje oblast dobrovolnictví. V závěru teoretické části se okrajově věnuji salesiánskému dílu a jeho zakladateli. V praktické části přibližuji čtenáři poslání a cíle SKM Zlín, a kvantitativě-kvalitativními technikami odhaluji motivaci vybraných dobrovolníků tohoto sdružení.

Klíčová slova: motivace, motivy, prosociální chování, altruismus, dobrovolnictví, řeholní společnost Salesiánů.

ABSTRACT

The purpose of this work is to map the potential motives, which are included in making a decision to become a volunteer and to hang on in this activity. The aim of this work is not making answers in general of volunteer's motivation, but the purpose is to focus on specific organisation. This organisation is civil association called Salesian youth club in Zlín. The theoretical part explains basic psychological aspects of motivation, pro-social behavior and approach field of volunteering. I'm giving my attention marginally to salesian work and its founder at the close of theoretical part. In the practical part I'm approaching to reader the mission and goals of Salesian youth club in Zlín. Due to quantitative and qualitative techniques I can discover the motivation of chosen volunteers of this association.

Keywords: motivation, motive, pro-social behavior, altruism, volunteering, Salesian society.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Karlu Gambovi, za jeho odborné vedení při vypracovávání mé bakalářské práce, a P. Petrovi Kopřivovi, SDB, řediteli Salesiánského střediska mládeže ve Zlíně, za poskytnutí cenných informací a materiálů, a umožnění provedení mého výzkumu. Dále bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří byli ochotni věnovat mi svůj čas a své myšlenky. Velice mě obohatily. Děkuji.

MOTTO

Těm, kteří se dali získat dobrovolně, můžeme důvěřovat, ale nikdy těm, kteří byli mocí donuceni nebo lstí získáni.

Jan Amos Komenský

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 MOTIVACE	11
1.1 CHARAKTERISTIKA MOTIVACE.....	11
1.2 TEORIE MOTIVACE.....	13
1.2.1 Homeostatický model.....	13
1.2.2 Pobídkový model.....	13
1.2.3 Kognitivní model.....	14
1.2.4 Činnostní model.....	14
1.3 MOTIVY.....	14
1.3.1 Třídění motivů.....	15
2 PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ	17
2.1 CHARAKTERISTIKA PROSOCIÁLNÍHO CHOVÁNÍ.....	17
2.2 ALTRUISMUS.....	18
2.2.1 Reciproční altruismus.....	19
2.3 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ.....	20
2.3.1 Teorie sociální výměny.....	20
2.3.2 Sociální normy.....	21
2.3.3 Empatie.....	22
2.4 MOTIVACE PROSOCIÁLNÍHO CHOVÁNÍ.....	23
3 DOBROVOLNICTVÍ	25
3.1 CHARAKTERISTIKA DOBROVOLNICTVÍ.....	25
3.1.1 Druhy dobrovolné činnosti.....	26
3.1.2 Dobrovolná a dobrovolnická činnost.....	27
3.2 DOBROVOLNICTVÍ V ZAHRANIČÍ A U NÁS.....	28
3.2.1 Dobrovolnictví v zahraničí.....	29
3.2.2 Dobrovolnictví u nás.....	30
3.3 MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ.....	31
3.3.1 Vnitřní a vnější motivace dobrovolníka.....	32
3.3.2 Typologie motivace dobrovolníka.....	32
3.3.3 Nevhodné motivy pro dobrovolnou práci.....	33
4 SALESIÁNSKÉ DÍLO	34
4.1 HISTORIE SALESIÁNSKÉHO DÍLA.....	34
4.1.1 Salesiánské dílo u nás.....	34
4.2 ŽIVOT DONA BOSCA.....	35
4.3 PREVENTIVNÍ VÝCHOVNÝ SYSTÉM.....	36
4.3.1 Vztah vychovatele a vychovávaného.....	37
4.3.2 Základní pilíře preventivního systému.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	39

5	SALESIÁNSKÝ KLUB MLÁDEŽE VE ZLÍNĚ	40
5.1	HISTORIE SKM.....	40
5.2	POSLÁNÍ A CÍLE SKM.....	40
5.3	DOBROVOLNÍCI V SKM.....	41
6	VÝZKUMNÁ ČÁST	42
6.1	ZÁMĚR A CÍL VÝZKUMU.....	42
6.2	METODA VÝZKUMU.....	42
6.3	VÝZKUMNÝ NÁSTROJ.....	43
6.4	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	44
6.5	SBĚR DAT A PRŮBĚH VÝZKUMU.....	44
6.6	ZPRACOVÁNÍ DAT.....	45
6.7	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	46
6.7.1	Analýza dotazníků.....	46
6.7.2	Analýza rozhovorů.....	49
6.7.3	Závěr výzkumu.....	57
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	62
	SEZNAM TABULEK	63
	SEZNAM PŘÍLOH	64

ÚVOD

Pro psychology je motivace lidského chování velmi přitažlivým tématem. Snaží se objasňovat, proč se člověk chová určitým způsobem, jaké pohnutky či motivy se v jeho chování angažují a proč se jedinec zaměřuje právě k tomu či onomu cíli. Úkolem mé práce bude zaměřit se na dobrovolnictví právě z pohledu motivace, tedy pokusím se nastínit, které hlavní motivy se uplatňují u dobrovolníků v Salesiánském klubu mládeže ve Zlíně.

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala na základě vlastní zkušenosti se salesiánským střediskem. Poprvé jsem se o salesiánském sdružení dozvěděla minulý rok, kdy jsem v rámci předmětu Práce s mládeží v terénu, měla možnost navštívit SKM na Jižních Svazích ve Zlíně. Do této doby jsem nikdy neslyšela o salesiánech či o jejich zakladateli Donu Boskovi. Zde jsem se také poprvé setkala s řeholním kněží Petrem Kopřivou, který mě, jakožto člověku nevěřícímu, naprosto změnil představy o církvi. Druhé setkání se salesiány bylo již mnohem intenzivnější, protože jsem měla možnost v jednom takovémto středisku mládeže působit.

Minulý semestr jsem se zúčastnila studijního pobytu v zahraničí, kdy jsem v rámci programu Erasmus strávila jeden semestr ve Slovinsku na Univerzitě v Lublani. Během tohoto studia jsem měla možnost splnit si svou odbornou praxi právě v Salesiánském středisku mládeže, které se nazývá Skala. Klub jsem navštěvovala čtyřikrát týdně a během této doby jsem měla příležitost poznat spoustu zajímavých lidí, kteří zde působili jako dobrovolníci. Na základě těchto zkušeností se mi na mysli začaly objevovat otázky související s jejich motivací, s jejich rozhodnutím, proč se rozhodli pro dobrovolnou činnost právě v církevním zařízení. Při osobních rozhovorech s dobrovolníky jsem zjistila, že pouze jeden z osmi oslovených dobrovolníků je věřící, a to student teologie. Tak postupně začal krystalizovat výzkumný problém mé bakalářské práce. Po návratu domů, do České republiky, jsem se rozhodla navštívit jediné salesiánské středisko, které u nás znám, a pokusit se zjistit co motivuje dobrovolníky v této organizaci k dobrovolné činnosti; zda víra, nebo jiná idea.

Ráda bych odhalila jaká „osobní témata“ vkládají do pomáhání všichni ti lidé věnující se dobrovolné činnosti, a z jakých důvodů se rozhodnou věnovat své srdce a částečně i svou osobu druhým lidským bytostem. Upřímné pomáhání druhému je v mých očích činnost,

která je výrazně lidská a taková, kterou nelze dělat „napůl“, vyžaduje osobitou motivaci a vnitřní zájem.

Práce se tedy zabývá zážitky, životními zkušenostmi, názory a postoji, které tvoří u lidí téměř všech generací motivaci vedoucí k jejich rozhodnutí angažovat se v dobrovolných činnostech, a vybranými aspekty motivace, prosociálního chování a dobrovolnictví, jež korespondují s tématem výzkumu. Uvádím psychologické teorie motivace a teorie vysvětlující prosociální chování. Dále uvádím charakteristiku dobrovolnictví a nástin situace v dobrovolnictví u nás a v zahraničí, a také seznámení s historií salesiánů a jejich dílem. V praktické části prezentuji cíle a výsledky realizovaného výzkumu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MOTIVACE

Nepochybně nejdůležitějším úkolem psychologie vždy bylo a bude vysvětlit, proč se lidé chovají tak, jak se chovají. Toto „proč“ má však dva základní aspekty: jeden se vztahuje ke způsobu chování, tj. např. proč se někdo v určité situaci chová přátelsky a ohleduplně a jiný v podobné situaci zdrženlivě a lhostejně, druhý aspekt se vztahuje k otázce cíle tohoto chování, k jeho psychologickým důvodům.

Problematika motivace chování patří k nejsložitějším, ale také nejzávažnějším úkolům psychologie a její úspěšná aplikace na kterýkoli obor lidské činnosti je bez poznatků o motivaci nemožná (Nakonečný, 1997a).

Tato kapitola přináší poznatky a náměty k porozumění hnacím silám lidského vědomí a jednání. Poznatky o motivaci jsou klíčem k poznání osobnosti. Jestliže se snažím v této práci objevit, co motivuje dobrovolníka k dobrovolné činnosti, je nutné se nejprve pokusit objasnit základní pojmy z oblasti motivace lidského chování.

Obsah činnosti člověka – jak předmětné, tak sociálních styků – je určován a regulován systémem rysů, stavů, potřeb a procesů, které bývají zařazovány pod kategorii zaměřenosti a souhrnně označovány jako **motiv**y. Proto je možno systém zaměřenosti nazývat též motivačním systémem a lze jej chápat jako konkrétní činnost člověka, např. práci, studium, vyučování, snění, flirtování, plánování dovolené. Sociální psychologie se zabývá velmi složitou oblastí lidské psychiky, tedy co předchází nejrůznějším motivům – dlouhodobým i krátkodobým, základním i odvozeným, biologickým i sociálním (Smékal, 2002).

1.1 Charakteristika motivace

Slovo **motivace** je odvozeno z latinského slovesa „*movere*“, tj. hýbati, pohybovati. Motivace je obecným označením pro všechny podněty, které vedou k určitému chování. Pojem motivace je však velmi široký a neexistuje jedna jediná definice. Mezi psychology nepanuje shoda o přesném stanovení rozsahu pojmu motivace. Zahrnuje takové pojmy, jako jsou snažení, chtění, touha, tendence, přání, očekávání, tlak, zájem, tenze, žádost, účel, cíl atd. Lze říci, že je to jeden z nejméně uspokojivě vysvětlených pojmů (Homola, 1977).

Lidské chování je vědomě či nevědomě zaměřeno na dosažení určitého cíle, a jako takové se vyznačuje určitou intenzitou a trváním v čase (pokud není dosaženo původního nebo

náhradního cíle). V psychologii se tyto procesy, které determinují zaměření, sílu a trvání chování, označují jako **motivace** (Nakonečný, 1999).

Pojmu motivace není v psychologii přisuzován zcela jednotný obsah, ale to je údělem naprosté většiny psychologických pojmů. J. Nuttin chápe motivaci jako hypotetický proces, jehož podstatným znakem je zaměřování a energetizace chování (J. Nuttin in Nakonečný, 1997a).

Velmi jednoduchý, avšak praktický příklad, který nám pomůže pochopit proces motivace uvádí M. Nakonečný (1999). Tímto příkladem je hlad, který má původ ve fyziologických změnách organismu (poklesu hladiny glukózy v krvi a v dalších přidružených stavech) a vyvolává stav nedostatku, označovaný jako **potřeba** (v tomto případě potřeba potravy). Tento stav je spojen s pohnutkou k naučenému chování, jež je zaměřeno na dosažení potravy, je obsazeno určitou mírou energie a setrvává, pokud není dosažen cílový objekt (v tomto případě potrava) a nedojde k tzv. dovršující reakci (v tomto případě jedení) a k dosažení uspokojení (v tomto případě nasycení) (Nakonečný, 1999).

Pojem motivace vysvětluje psychologické důvody chování, jeho subjektivní význam a současně vysvětluje pozorovanou variabilitu chování, proč se různí lidé orientují na různé cíle. Je důležité si uvědomit, že různí lidé se v stejné situaci chovají různě, podle toho, jak se v ní naučili dosahovat stejných cílů. Příkladem je různý způsob, jakým lidé uspokojují tytéž potřeby, např. jak se prezentují, aby dosáhli obdivu či uznání, získali souhlas jiných či pokořili své odpůrce apod. Podle Nakonečného také jedinec stejného cíle dosahuje v různých situacích různým způsobem, např. různým způsobem se muž u různých typů žen snaží o imponování, dosažení jejich přízně a apod. (Nakonečný, 1997a).

Podrobně se vymezením pojmu motivace a jeho vztahy k dalším pojmům psychologie motivace zabýval patrně největší odborník v této problematice, H. Heckhausen (1980), který uvádí: “Motivování jednání určitým motivem je označováno jako motivace. Motivace je myšlena jako proces, který volí mezi různými možnostmi jednání, zaměřuje jednání na dosažení motivačně specifických cílových stavů a na cestě k tomu je udržuje v chodu. Motivace má vysvětlit cílovou zaměřenost jednání... Motivace zajisté není jednotný proces, který by procházel celým úsekem jednání rovnoměrně od počátku do konce. Sestává spíše z rozdílných procesů, které v jednotlivých fázích úseků chování vykonávají seberegulační funkci... Jednání je motivováno, tzn. zaměřeno na cíl motivu, jednání samo se však nemá

zaměřovat s motivací... Motivace má tedy vysvětlit volbu mezi různými možnostmi jednání, mezi různými možnostmi vjemových daností a obsahy myšlení, jakož i intenzitu a trvání založeného jednání a tím dosažených výsledků“ (Heckhausen, 1980 in Nakonečný, 1997a, s. 15).

1.2 Teorie motivace

Jaké hypotézy a teorie může současná psychologie nabídnout k vysvětlení toho, jak motivace funguje a co zabezpečuje? Výklady podstaty motivace můžeme shrnout do čtyř skupin.

1.2.1 Homeostatický model

Tento model vychází z termínu „homeostáza“, který vyjadřuje předpoklad, že změna některého pevně daného prvku vnitřního prostředí organismu vyvolává stav, který Nakonečný (1997a) označuje jako potřeba, a který aktivuje organismus k obnovení jeho vnitřní rovnováhy pomocí určitých vrozených vzorců chování (např. při zvýšené teplotě se organismus potí, čímž se vlastně ochlazuje apod.) (Nakonečný, 1997).

Smékal uvádí, že lze tímto způsobem vysvětlit některé organické potřeby jako hlad, žízeň, potřeba spánku, potřeba kyslíku i získané závislosti (např. potřeba nikotinu, narkotik, alkoholu), sexuální potřeba, pokud je chápeme jen jako snahu o obnovu hormonální rovnováhy. Smékal na druhou stranu varuje před jednostranným užíváním homeostatického modelu. Jestliže budeme chápat všechny lidské motivy na základě homeostázy, vedlo by to k někdy kuriózním inventářům potřeb, neboť za potřebu bychom považovali každý momentální impuls (Smékal, 2002).

1.2.2 Pobídkový model

Smékal tento model založil na předpokladu, že určité vnější podněty mají dynamizující účinek, mobilizující energii, přinášejí uspokojení, pohodu, nebo naopak navozují strach, napětí. U člověka nejsou přítomny potřeby, ale jen emoce, které mají tendenci k opakování – jsou-li libé – nebo k redukci a odstranění podnětu – jsou-li nelibé. Člověk vyhledává ty podněty, které navozují libost, a vyhýbá se tomu, co způsobuje nelibost (Smékal, 2002).

1.2.3 Kognitivní model

Myslím, že všichni můžeme souhlasit s názorem Smékala, že orientace v prostředí je základním předpokladem přežití. Z této pravdy vychází jeho kognitivní model, podle něhož poznávací procesy určují procesy dynamické a mají účinek řídicí a mobilizující. Poznání nám umožňuje aktivně zacházet s prostředím. Základní hnací silou a potřebou je potřeba poznání, zvědavost, potřeba redukovat neurčitost a nejednoznačnost. Odvozená je potřeba redukce kognitivní disonance, tedy nesnášení informačního rozporu – a to buď nepřijetím informačního zdroje, nebo změnou vnitřního systému informací (Smékal, 2002).

1.2.4 Činnostní model

Činnostní model považuje zdroje motivace v činnosti, která je sama sobě cílem, a ne jen prostředkem k dosažení jiného cíle (slasti, klidu, rovnováhy, redukce neurčitosti atd.), jak si to představují jiné motivační modely. Smékal nás nabádá k tomu, abychom tento model nechápali jako nějaký automotivační kruh, ale jako vyjádření názoru o činnosti jako podstatě života. Objasňuje to tím, že motivační energii, která se činností aktualizuje, využíváme k dosahování cílů zachování a rozvíjení života (Smékal, 2002).

1.3 Motivy

Slovo „motiv“ pochází z lat. termínu „*moveo-ere*“ = hýbu, resp. „*motivus*“ = hýbající. Jde tedy o pojmenování hnacích sil lidské činnosti, které se nacházejí v individu, na rozdíl od **incentiv**, které představují pobídky k jednání přicházející zvenčí (příkaz, úkol, očekávaná odměna či trest apod.) (Smékal, 2002).

Pojem **motiv** vyjadřuje obsah uspokojení, které vede k redukci původního motivačního stavu, potřeby. Vlastní psychologickou příčinou chování jsou tedy motivy. Podle Nakonečného (1999) je motiv hypotetický konstrukt, vysvětlující, proč se jedinec chová tak, aby něčeho dosáhl, a motivy v tomto smyslu nejsou ani potřeby, ani cílové objekty. Vraťme se k praktickému příkladu M. Nakonečného: hlad není motiv, nýbrž vnitřní psychofyzilogický stav, cílovým objektem je jídlo, motivem je nasycení (Nakonečný, 1999).

Motivem nemusí být jen aktuálně vystupující potřeby, ale také očekávání určitého uspokojení, které vyplývá z naučeného získávání odměn a vyhýbání se trestům, ale které vždy

souvisí s nějakou trvalejší tendencí, s tendencí k maximalizaci příjemného a minimalizaci nepříjemného (Nakonečný, 1999).

V psychologii existují různé významy pojmu motiv. M. Nakonečný nahlíží na motivy v užším smyslu, kdy motivy vyjadřují vědomé záměry či vědomé cíle jednání, a v širším smyslu vyjadřují cíle chování vůbec, tj. i nevědomé účely chování (Nakonečný, 1997b).

1.3.1 Třídění motivů

Homola dělí motivy **podle vzniku** (např. primární a sekundární), **podle orientace** (na prostředky a cíle), **podle znaménka** (pozitivní, apetitní a negativní, averzivní), **podle stupně vědomí** (vědomé a nevědomé), **podle intenzity** apod. Dále uvádí, že je možné motivy třídit i vzhledem k jejich časovým vlastnostem (tj. podle jejich trvalosti) (Homola, 1997).

V psychologii se odlišují **formy a druhy motivů**. Formy jsou vyjadřovány takovými termíny jako potřeby, zájmy, ideály; a druhy motivů poukazují na jejich konkrétní obsah, tj. na konkrétní uspokojení, jehož má být dosaženo (potřeba bezpečí, jistoty), nebo, což není podle Nakonečného (1997b) zcela přesné, na výchozí motivační stav (když se opět vrátím k jeho praktickému příkladu, tak výchozí motivační stav zde prezentuje hlad) (Nakonečný, 1997b).

Za základní formu motivů jsou pokládány **potřeby**, ostatní formy motivů se z potřeb vyvíjejí. Druhů motivů je mnoho, zásadně existuje následující **třídění druhů motivů**:

- biogenní či fyziologické (motivы vyjadřující biologické potřeby organismu, jako je potřeba potravy, pohybu, odpočinku atd.)
- sociogenní či psychogenní motivы (vyjadřují potřeby člověka jako sociální bytosti, např. potřeba výkonu, opory, kompetence atd.) (Nakonečný, 1997b).

Pojem potřeby má více významových rovin, např. ekonomickou, kriminalistickou, fyziologickou a ovšem také psychologickou, která je specifická. V nepsychologickém pojetí, jsou potřebami často označovány cílové objekty a stejně je tomu s motivy (např. výrok kriminalisty: „Motivem vraždy byly peníze“, nebo výrok ekonoma o „vzrůstající potřebě připojení k internetu“ (Nakonečný, 1997a). Pojem potřeby vyjadřuje základní formu motivu, a to ve smyslu nějakého deficitu (nedostatku) v biologické či sociální dimenzi bytí. Je však nutno rozlišovat psychologický a nepsychologický (např. biologický či ekonomický) význam pojmu potřeby (Nakonečný, 1997b).

Energetická složka psychofyziologických potřeb bývá nazývána popud (angl. “drive”) (Nakonečný, 1997b). Pojem **drive** vyjadřuje určité puzení, tlak, vnitřní podmínku vyvolávající jednání. Homola zastává názor, že potřeba vede k drivu, drive je závislý na potřebě, je jí determinován, vzniká s ní a končí jejím uspokojením (Homola, 1977).

Potřeby jsou základní motivy, které vyjadřují nedostatky na úrovni fyzického i sociálního bytí člověka, a cílem chování, které je s nimi spojeno jako instrumentální aktivita, je redukce těchto potřeb, jež je prožívána jako různé druhy uspokojení (nasyčení, odpočinek, pocit úlevy při vyhnutí se nebezpečí, pocit jistoty, úspěchu, osobního významu atd.) (Nakonečný, 1997b).

Potřeby dle vyjádření nedostatku můžeme dělit na biogenní a sociogenní potřeby, což odpovídá, i když nepřesně, dvojímu založení člověka jako bytosti biologické a společenské zároveň (Nakonečný, 1999). Zde mohu namítnout, že osobnost není tvořena pouze dvěma složkami, ale hned třemi. Tou třetí determinantou osobnosti je složka duchovní, která napomáhá k její stabilitě.

2 PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ

M. Nakonečný uvádí, že člověk potřebuje druhého člověka už jen proto, že prakticky všechny své vlastní potřeby uspokojuje v interakci s jinými lidmi (Nakonečný, 1997a). Přijmeme-li toto tvrzení, můžeme z něho vyvodit, že v zájmu každého z nás je chovat se k druhým empaticky a s náklonností. V této kapitole se pokusím nastínit hlavní problematiku prosociálního chování, vymežit rozdíl mezi prosociálním chováním a altruismem, a objasnit, který „motor“ nás žene k tomu, abychom si navzájem pomáhali. Dobrovolnictví je často spojováno s pojmem altruismus, proto je pro mne nezbytné se tímto tématem zabývat a v dalších kapitolách odhalit spojitost s dobrovolnou činností.

Altruistické formy chování a dobročinnost provází člověka od nepaměti a altruismus se výrazně objevuje i u zvířat. Wright (2002) uvádí příklady vysoce altruistického chování ze života společenského hmyzu: mravenci, kteří pro obranu své kolonie vybuchnou nebo včela, která pro své družky zahyne, když si spolu s žihadlem vytrhne i vnitřnosti. Mezi předchůdce lidských pomáhajících profesí, které uvádí literatura, patřili šamani, různí léčitelé a později i kněží a učitelé. Otázka pomoci bližnímu u člověka je obsažena v mnoha etických i filozofických teoriích (Lorenzová, 2001).

V této kapitole se věnuji prosociálnímu chování, tedy chování, při němž jeden pomáhá druhému či druhým. Poskytovatel pomoci není vázán splněním povinnosti, příjemce pomoci zase není neurčitý objekt. V takovéto situaci používáme dvě příbuzná pojmenování: „**pomáhání**“ a „**altruismus**“ (Hewstone, Stroebe, 2006)

Shrnující přehled problematiky prosociálního chování podal E. Staub (1982), který prosociální chování definuje jako „chování přispívající k blahu druhých“ a soudí, že je v podstatě významově ekvivalentní s pojmem altruismus (Staub, 1982 in Nakonečný, 1999).

2.1 Charakteristika prosociálního chování

„Prosociální chování se vyznačuje skutky a činy, vykonanými ve prospěch druhého bez očekávání odměny (materiální či finanční) nebo sociálního souhlasu. Toto chování má charakter nezištné pomoci, kdy není očekávaná odměna či opětování pomoci v budoucnosti. Obvykle jsou akty tohoto druhu chování vykonávány bez vyzvání, ale v některých přípa-

dech můžeme být o pomoc požádáni nebo dokonce prošeni a žádáni“ (Výrost, Slaměnik, 1997, s. 339).

Vztah mezi pomáhajícím a jedincem, jemuž je pomáháno, označují pojmy pomáhání, prosociální chování a altruismus. Pomáhající investuje, druhá strana získává, přičemž její „odměna“ je zpravidla vyšší než vklad pomáhajícího. **Pomáhání** je termín obecný, **prosociální chování** označuje takové chování, jehož cílem je zlepšit situaci druhé osoby. Pojem **altruismus** specifikuje pomoc ještě více, jednání pomáhajícího je motivováno vcítěním se do situace druhého a empatií. Obecně řečeno, prosociální chování pramení buď ze snahy dosáhnout vlastního cíle (egoisticky motivované chování), nebo ze snahy pomoci druhému (altruisticky motivované chování) (Hewstone, Stroebe, 2006).

Příkladem pomáhající osoby je letuška, která pomáhá pasažérce se zavazadlem. Příkladem prosociálního chování je jedinec, který v očekávání potenciální pomoci v budoucnu pomůže sousedovi s vyplněním formuláře pro pojišťovnu. Klasickým příkladem altruismu je pověstný samaritán. Jsou jím i lidé, kteří pomáhali Židům během nacistického teroru v Evropě. Film Stevena Spielberga Schindlerův seznam nabízí autentický příběh záchrany více než tisíce Židů z nacistického Německa, již inicioval německý průmyslník Oskar Schindler. Riskoval své bezpečí a investoval čas i peníze do hledání způsobů, jak by mohl pomoci Židům uprchnout z Hitlerových spárů (Hewstone, Stroebe, 2006).

Jak jsem již uvedla výše, v řadě případů se prosociální chování zakládá i na kombinaci sobeckých zájmů a altruistických cílů (Batson, Duncan, Ackerman, Buckley, Birch, 1981 in Hewstone, Stroebe, 2006). Velmi vhodným příkladem jsou popové či rockové hvězdy, které získávají uznání právě díky tomu, že investují čas i peníze do pomoci lidem v nouzi, kdy pořádají charitativní koncerty. Prosociální chování tak může v konečném efektu zvýšit prodejnost jejich nahrávek a spousta lidí bude obdivovat jejich nesobecké jednání.

Prosociální chování se liší i podle míry úsilí. Máme k dispozici dva rozdílné druhy pomoci: v nepřilíš vážných situacích (náklady na pomoc jsou nízké) a ve zcela zásadních situacích (vysoké náklady) (Smithson, Amato a Pearce, 1983 in Hewstone, Stroebe, 2006).

2.2 Altruismus

Termín **altruismus** bývá velmi často používán jako synonymum termínu prosociální chování. Jsou však i autoři (např. J. Macaulay, L. Berkowitz, 1970 in Výrost, Slaměnik, 1997),

kteří mezi nimi rozlišují a vyčleňují altruismus jako samostatnou formu prosociálního chování. Jako altruistické chování pak považují jen takové, kde chybí jakákoli kalkulace týkající se možných zisků či očekávání pomoci v budoucnu, které zkrátka přináší pouze vnitřní uspokojení. Termín altruismus se hodně používá při charakterizování osobnosti - altruistická osobnost.

Literatura dále pracuje s termínem **altruistické chování** (Hewstone, Stroebe, 2006). Z hlediska sociální psychologie se jedná o chování, pro něž je příznačné zaujímání hlediska druhého a empatie se záměrem prospět druhé osobě, ačkoli iniciátor pomoci není nucen podporu poskytnout.

Leeds (1963) uvádí tři znaky altruistického chování. Prvním znakem je, že jednání má účel samo o sobě a není zaměřeno na vlastní vznik, dalším znakem je, že jednání je prováděno dobrovolně a poslední znak altruistického chování hovoří o tom, že takovéto jednání způsobuje dobro (Leeds, 1963 in Nakonečný, 1999). Být dobrovolníkem není v přímé úměře s předpokladem, že se dobrovolník vyznačuje altruistickými rysy. Ve většině případů je dobrovolník motivován např. potřebou někam patřit, najít si nové kamarády nebo smysluplně trávit volný čas, tedy očekáváním nějaké výhody. V takovémto případě nejsou splněny všechny tři Leedsovi znaky altruistického chování, a proto bych tento druh chování zařadil do skupiny prosociálního chování.

Třetím znakem je způsobování dobra jiným lidem. To ovšem může být ovšem někdy problematické, neboť se může dít v rozporu s postoji těch, kdož jsou jeho předmětem – příjemci dobro mohou být totiž tímto dobrem někdy i postiženi. Například misionáři obětavě působící u přírodně žijících národů příslušníky těchto národů léčili, učili je dokonalejšímu zemědělství atd., ale měnili také jejich životní styl, který je vždy činil šťastnějšími, než když jim byly vnucovány formy západní civilizace (Nakonečný, 1999).

2.2.1 Reciproční altruismus

Reciproční altruismus je odlišný od klasické formy altruismu ve smyslu „ryzosti“. Macaulay a Berkowitz (1970) definují altruismus jako „chování uskutečňované k prospěchu druhého bez anticipace odměn z externích zdrojů“ (J. Macaulay, L. Berkowitz, 1970 in Výrost, Slaměník, 1997), tedy takovéto altruistické chování nepočítá s vnějším ziskem. Jedinou formou odměny pro pomáhajícího je vnitřní uspokojení z vykonaného skutku.

Altruismus byl v humanitních vědách dlouhou dobu chápán jako protiklad egoismu. S rozvojem evolučních teorií se pohled na altruismus změnil. Dualita altruismu a egoismu byla otřesena a altruismus přestal být chápán jako projev lidské nezištnosti, nýbrž byla zdůrazněna jeho výhodnost pro reprodukci našich genu (Lečbych, [online]).

Evoluční sociální psychologie objasňuje, proč si lidé, kteří jsou spolu v příbuzenském vztahu navzájem pomáhají a vysvětluje tak mnohé aspekty altruismu. Přesto je třeba, abychom se zabývali i otázkou, jak a proč si pomáhají nepříbuzní jedinci. John Archer (in Hewstone, Stroebe, 2006) definuje reciproční altruismus jako „chování zvířete či člověka, platí-li pravděpodobnost, že se příjemce pomoci v budoucnosti zachová k poskytovateli altruisticky.“ Archerova definice je ovšem v rozporu s vymezením recipročního altruismu Macaulayho a Berkowitze, jelikož ti nepřipouští nějaké vnější zisky. Trivers (1971) naopak potvrzuje Archerovu definici, a vymezil několik podmínek, které je třeba naplnit, aby pomoc měla za následek zvyšování zdatnosti: příjemce musí pomoc oplatit, dále pomoc nastává jen za předpokladu, že náklady na ni nejsou vysoké, a je samozřejmostí vyloučení jedinců, kteří pomoc přijímají, ovšem neoplácejí (Trivers, 1971 in Hewstone, Stroebe, 2006) .

Rozsáhlé revize výzkumů mezilidských vztahů dospěly k závěru, že vzájemnost (reciprocita) je zcela zásadní pro partnerské vztahy a vztahy mezi kolegy v práci (Hewstone, Stroebe, 2006).

2.3 Teorie vysvětlující prosociální chování

Psychologové, kteří se snaží najít důvody pro prosociální chování se nejčastěji opírají o tři vysvětlení. Jedná se o teorii sociální výměny, normy sociálního chování a empatii. Ani jeden z uvedených principů nevyčerpává příčiny prosociálního chování beze zbytku. Mnohdy se však mohou vzájemně překrývat či doplňovat.

2.3.1 Teorie sociální výměny

Tato teorie vychází z toho, že v sociální interakci si lidé vyměňují informace, služby, sympatie, lásku, ale také pomoc na základě zvážení vynaloženého úsilí a předpokládaného zisku (odměny), kterým může být např. dobrý pocit z poskytnuté pomoci. Ačkoli u prosociálního chování není patrný osobní prospěch, předpokládá mnoho autorů, že altruismus je chování přinášející odměnu, a to především ve smyslu sebeuspokojení, dobrého pocitu

z vykonaného skutku (Výrost, Slaměnik, 1997, s. 342). Při rozhodování, zda pomoci či nikoli, zvažuje jedinec různé „zisky a ztráty“, které jsou s pomocí spojené. Piliavin (1969, in Výrost, Slaměnik, 1997) uvádí, co může být obsahem takového zvažování při rozhodování zda poskytnout pomoc či nikoli:

- náklady spojené s pomocí (energie, překážky, čas, znalosti, nepříjemný zážitek)
- náklady při neposkytnutí pomoci (sebeobviňování, případná kritika od ostatních)
- odměna spojená s pomocí (sebeocenění, ocenění od druhých)
- odměna při neposkytnutí pomoci (prospěch z vykonávání právě probíhající činnosti).

2.3.2 Sociální normy

Existující společenské normy mohou být velmi silnou hnací silou prosociálního chování. Výrost a Slaměnik (1997) uvádějí, že norma představuje sociální očekávání, předepisuje chování vyžadované společností. Interiorizovaná norma se stává přesvědčením, zásadou, morálním principem a uplatňuje se při rozhodování o způsobu jednání a chování. Jedinec si tedy v průběhu socializace osvojuje mnoho norem, přičemž platí, že jejich dodržování se spojuje se sociálním souhlasem, zatímco nedodržování je spojeno se sociálním nesouhlasem až trestem. U hluboce zvnitřněné normy pociťuje člověk při chování v souladu s ní uspokojení, zvýšené sebeocenění a pozitivní emoce, zatímco při chování v rozporu s normou zažívá negativní emoce, negativní sebehodnocení či sebeobviňování. U mnohých lidí jsou normy interiorizovány do takové míry, že se stávají součástí jejich motivační struktury a za stanovených podmínek se podílejí na řízení chování v požadovaném smyslu. U většiny lidí se však osvojuje pouze vědomí toho, co se má či nemá. U těch lidí, u kterých není norma zvnitřněna do podoby morální zásady, není její nedodržení spojeno s negativními prožitky (Výrost, Slaměnik, 1997). Berkowitz (1972 in Výrost, Slaměnik, 1997) uvádí dvě normy, které výrazně motivují prosociální chování. Jsou jimi: reciprocita a sociální odpovědnost.

Reciprocita vychází z principu založeného na opětování pomoci. Říká nám, že máme pomoci těm, kteří pomohli nám. Vyjadřuje očekávání, že lidé splatí dobro dobrem a že nepomohou těm, kdo je nějakým způsobem poškodili.

Norma **sociální odpovědnosti** předpokládá, že lidé pomohou těm, kteří pomoc potřebují, a to bez ohledu na opětování pomoci (Berkowitz, 1972 in Výrost, Slaměník, 1997). Při rozhodování o poskytnutí pomoci na základě sociální odpovědnosti má důležitou roli posouzení příčiny toho, co způsobilo situaci či stav potřeby pomoci. Pokud je příčinou vlastní nedbalost, lenost, nebo nedostatek předvídavosti, pak ochota pomoci není velká a naopak. Jestliže se někdo stane obětí živelné pohromy, nemoci či nešťastné náhody, lidé jsou obvykle ochotnější pomoc poskytnout (Reinsenzlein, 1986 in Výrost, Slaměník, 1997).

Prosociální chování je spojeno s obětmi a ústupky. Lze se jim vyhnout tak, že se díl odpovědnosti předá někomu jinému. Jsou-li v situaci přítomní další jedinci, může pak dojít k rozložení odpovědnosti. (Berkowitz, 1978 in Hewstone, Stroebe, 2006) Ve skupinách jedinců přihlížejících nějaké nehodě či nešťastné události může být tímto oslabeným prožitkem odpovědnosti vyvolána inhibice tendence pomoci. (Hewstone, Stroebe, 2006)

2.3.3 Empatie

Výrost a Slaměník (1997) definují empatii jako schopnost vcítění se do druhého člověka, schopnost nahlédnout na situaci očima druhého. Dokážeme-li se vžít do situace druhého člověka, můžeme lépe rozpoznat jeho prožívání a snadněji působit ve smyslu redukce nepříjemného stavu. Empatie má tedy kognitivní základ, který usnadňuje rozpoznání situace vyžadující pomoc. Výsledkem je velmi blízké až identické prožívání situace s jiným člověkem. U empatického jedince tak dochází k navozování velmi podobných emocionálních stavů včetně fyziologické aktivace jako u pozorované osoby. Empatie je motivujícím faktorem prosociálního chování, který obsahuje jak aspekt altruistický, tak i paradoxně aspekt egoistický. Egoistická reakce, při empatickém vcítění se do nepříjemné situace druhého člověka, je zaměřená především na odstranění vlastního nepříjemného stavu. Na rozdíl od altruistické reakce, která je zaměřena na pomoc druhému. Empatie je zde provázena pochopením a soucitem s druhou osobou (Výrost, Slaměník, 1997).

Analýzy empirických výzkumů dospívají k závěrům, že existuje pozitivní korelace mezi prosociálním chováním a dispozičně danou empatií (Davis, 1994, Eisenberg a Fabes, 1991 in Hewstone, Stroebe, 2006). Dispozičně danou empatií je rozuměn zástupný emocionální stav vyvolaný přihlížením emocionálnímu stavu jiné osoby. Bierhoff s kolegy (1991) a Oliner a Oliner (1988) zjistili, že lidé, kteří druhým pomáhají, se vyznačují intenzivnější empatií než ti, kteří nepomáhají (Hewstone, Stroebe, 2006).

2.4 Motivace prosociálního chování

Prosociální chování (resp. „chování poskytující pomoc“) je dalším konceptem z oblasti motivace sociálního chování, který je též označován termínem altruismus. Jedná se buď o projevy altruismu vůbec, nebo o jeho specifický případ „pomoci v nouzi“, který je výzkumně přístupnější. Altruismus může ale nemusí mít nutně znak pohotovosti zřící se vlastnímu dobru ve prospěch jiné osoby nebo celé skupiny osob. Nemusí také nutně souviset s obětí (např. altruisticky motivované finanční příspěvky znamenají sice jistou finanční „obět“, ale nikoli ve smyslu sebeobětování se). Altruistické činy existují a vzniká otázka, čím jsou motivovány, když povaha člověka je v podstatě egoistická. Sociobiologové tvrdí že tu jde o podporu příbuzných genů, která může jít až k sebeobětování, ale to by platilo jen pro vztah k příbuzným – čím více jsou si lidé příbuzní, tím více mají společných genů, a proto nejobětavější vztah existuje mezi rodiči a dětmi – avšak altruismus se projevuje i vůči cizím osobám, dokonce anonymním (Nakonečný, 1999).

Motivace tu může vycházet z „kognitivních sítí“, z napětí mezi kognitivními disonancemi a ze struktury vlastního já („generalizace vlastních standardů“), což se označuje za jev „čistého altruismu“, který je založen na tom, že potřeby jiných lidí mají tím menší vliv na chování (rozumí se jiného subjektu) čím více jsou tyto osoby vzdáleny od „já“. **Čistý altruismus** je odvozován z teorie konfliktu N. E. Millera (1962) jako přemístění egocentrické reakce, která byla v minulosti sociálním okolím trestána (Nakonečný, 1999).

E. A. Witte (1989), který převzal třídění pomoc přinášejícího chování a zdůrazňuje jeho vztah k osobní morálce, podal následující charakteristiku jednotlivých tříd tohoto chování:

- Plánovaná formální pomoc (např. návštěvy nemocného) je určována řídicími principy morálky, což předpokládá rozpoznání nouzové situace.
- Spontánní neformální pomoc (např. upozornit někoho, že má špatnou informaci) spočívá na efektivní empatii a předpokládá spoluúčast a soucit.
- Pomoc v nouzové situaci (např. osobě postižené srdečním záchvatem) je řízena „sociálním humanismem“, který je opět určován konativními aspekty (schopnost pomoci a aspekty kognitivními (rozpoznání nouze)).
- Pomoc v každodenní situaci (vhození nalezeného dopisu do schránky): uplatňuje se zde osobnost, resp. smysl pro sociální odpovědnost subjektu, a empatie.

- Nepřímá pomoc (dar pro dobročinnou organizaci) je řízena osobní morálkou za předpokladu sociální odpovědnosti a rozpoznání nouzové situace.
- Přímá pomoc (vlození se do ukončení sporu mezi dvěma skupinami) se vyznačuje smyslem pro sociální humanismus, soucitem a schopností pomoci.
- Osobní pomoc (pomoc příteli) je vyvolávána morálními principy a předpokládá rozpoznání nouzové situace a sociální odpovědnost (Witte, 1989 in Nakonečný, 1999).

V přehledu je uvedena řada termínů, které lze označit jako činitele chování směřujícího k poskytnutí pomoci, vedle schopnosti tuto pomoc poskytnout (např. umět ošetřit nějaké zranění, umět vůbec rozpoznat některé druhy nouzové situace) (Nakonečný, 1999).

Witte uvádí řadu pojmů s psychologicky – a nejen psychologicky – nejasným obsahem, jako je např. „**sociální humanismus**“ a „**osobní morálka**“. Co to je, jak to vzniká? Spolehlivěji lze psychologicky určit další dva termíny, empatii (vcítění) a soucit, o němž existují určité poznatky z vývojové psychologie. Zdá se, že je to právě soucit vzbuzený empatií a vystupující u dětí předškolního věku, jinak ještě egoistických, jako pohotovost zřít se vlastního dobra ve prospěch jiného, toho kdo vyvolává lásku nebo lítost. Obětavost je patrně základem humanismu jako nejvýznamnějšího aspektu osobní morálky a ta má původ v soucitu, resp. lítosti. Nakonečný problematiku více specifikuje, a jde tu tedy primárně o oblast emocí (Nakonečný, 1999).

Prosociální jednání je protikladná agrese, ale existuje i „**prosociální agrese**“, např. u revolucionářů typu Che Guevary, také někteří teroristé (iráští, palestínští a jiní) mohou jednat z hlubokého osobního morálního přesvědčení. Proto jsou psychologické aspekty morálního jednání složité. Problém komplikuje zejména motivace morálního jednání, protože za morálními činy, např. druhu různých dobročinností, se mohou skrývat velmi přízemní motivy (potěšení z projevu moci a dominance). Nikdo asi nebude pochybovat o ryzí ušlechtilosti Alberta Schweitzera nebo Matky Terezy, misionářů pracujících dobrovolně ve válečných oblastech apod., avšak sporná může být „morálka“ různých mecenášů a organizátorů dobročinných akcí, u nichž to může být také akt společenské povinnosti vyplývající z jejich veřejného postavení (Hewstone, Stroebe, 2006).

3 DOBROVOLNICTVÍ

Nyní bych ráda vymezila, odlišila a popsala základní termíny týkající se dobrovolnictví tak, jak s nimi operuje literatura. Během studia literatury, která se tématem dobrovolnictví hlouběji zabývá, jsem zjistila, že největším odborníkem na dobrovolnictví u nás, je Jiří Tošner. Tošner je psycholog a psychoterapeut, který pracoval v oblasti manželského a rodinného poradenství, a je zástupcem ředitele Národního dobrovolnického centra. Spolu s Olgou Sozanskou, která vede Národní dobrovolnické centrum, vypracoval přehlednou publikaci o dobrovolnictví, která je nesporně velmi užitečná pro všechny státní či neziskové organizace, které pracují s dobrovolníky nebo o této možnosti uvažují. Z tohoto důvodu budu povětšinou pracovat s informacemi z této literatury.

Díky mnohaleté historii České republiky a ostatních států bývalého Sovětského bloku, které byly po dlouhá léta ovlivňovány vládou socialismu, došlo v těchto zemích k pokřivenému pohledu na dobrovolnou činnost. Mnoho lidí se na dobrovolnictví dívá jako na bláhové snažení nadšenců. Proto je velmi důležité přiblížit lidem dobrovolnictví v různých perspektivách a pokusit se jejich nedůvěru snížit. V tomto procesu hrají nezastupitelnou roli nejrůznější organizace, které zapojují do své činnosti komunitu, ve které působí.

3.1 Charakteristika dobrovolnictví

Velmi pěknou myšlenku o dobrovolnictví uvádí Olga Sozanská a Jiří Tošner: „Dobrovolnictví není obět, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 18). Tato myšlenka velmi stručně, ale výstižně vystihuje vše, co jsem se do této doby o dobrovolnictví dozvěděla, a tato slova budou potvrzena i v praktické části přímo zkušenostmi dobrovolníků, se kterými jsem uskutečnila výzkum.

Protože dobrovolnictví má řadu forem, bylo by vhodné se nejprve zastavit u dobrovolnictví obecně. Slovník sociální práce definuje dobrovolnictví jako: „neplacenou a nekariérní činnost, kterou lidé provádějí proto, aby pomohli svým bližním, komunitě nebo společnosti“ (Matoušek, 2003, s. 55).

Tošner (2001) uvádí následující definici dobrovolnictví: „Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně“ (Tošner, 2001, s. 5). Zde je důležitý je spontánní a neformální charakter dobrovolnictví.

Dobrovolník je pak člověk, který bez nároku na finanční odměnu a na základě vlastního svobodného a dobrovolného rozhodnutí věnuje svůj čas, svou energii, vědomosti, dovednosti a schopnosti ve prospěch druhých lidí, společnosti či záležitosti (Tošner, Sozanská, 2002).

Základním stavebním prvkem dobrovolnictví je **dobročinnost**. Na místo slova dobročinnost můžeme použít termín **filantropie**, která se dá vyjádřit slovy jako „lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým“. Dobročinnost je jednou z občanských ctností, která má své kořeny v křesťanské a ještě hlouběji židovské morálce. Dobročinnost má v naší vyspělé kultuře své pevné místo bez ohledu na to, zda jsem či nejsme nábožensky založení (Tošner, Sozanská, 2002). Bergerová (2005) na dobrovolnictví nahlíží z pohledu vyspělosti osobnosti, kdy říká „dobrovolnictví není obět', ale přirozený projev občanské zralosti“ (Bergerová, 2005).

Paul J. Ilesley (1990) se ve své publikaci, (která u nás nevyšla v češtině, proto se pokusím o volný překlad) uvádí, jak je složité vytvořit jednotnou definici dobrovolnictví, a to z toho důvodu, že se na pojem dobrovolnictví dá nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Například pojem dobrovolnictví má často jiný význam pro samotné dobrovolníky a něco jiného znamená pro organizaci a jejich vedení. Definice dobrovolnictví z pohledu organizace, je ovlivněna byrokratickými prvky, jako je školení a supervize. Ilesley proto spíše preferuje definici dobrovolnictví, která je založena na základních prvcích dobrovolnictví jako je altruismus, závazek vůči cílům organizace, svobodná vůle, učení, absence mzdy (tedy bezplatná služba), organizování, psychologické přínosy a obětování (Ilesley, 1990).

3.1.1 Druhy dobrovolné činnosti

Dobrovolnictví můžeme rozdělit na dvě hlavní kategorie, na **vzájemně prospěšné** a **veřejně prospěšné**. V prvním případě jde o zájmové skupiny, které spojují osobní zájmy. Veřejně prospěšné dobrovolnictví spočívá v poskytnutí části času a vlastních dovedností pro veřejně prospěšnou činnost (Matoušek, 2003).

Tošner a Sozanská (2002) tohle dělení dobrovolnictví rozšiřují o další rozměr, čímž je **občanská výpomoc** či tzv. **sousedská výpomoc**. Tato dobrovolná činnost je zaměřena především na rodinu, příbuzenstvo a (jak už název napovídá) sousedy. **Dobrovolnictví vzájemně prospěšné** probíhá v rámci určité komunity, která je vytvořena v obci, na faře či v rámci sportovního klubu. Charakteristikou obou typů dobrovolné činnosti je spontánnost a nezištnost, tedy její účastníci neočekávají za svou provedenou práci finanční odměnu. Třetím druhem dobrovolnictví, na kterém staví neziskové organizace či dobrovolnická centra, je **veřejně prospěšné dobrovolnictví**, které „vychází z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro druhé nebo pro určité změny ve společnosti“ (Tošner, 2001). Tento druh dobrovolné činnosti má sice řadu podobných rysů jako předešlé, ovšem její organizace je již složitější, a proto je nutné dodržovat dané postupy. Partnerem dobrovolníka je organizace, která mu nabídne příležitost k dobrovolné činnosti. Pomoc dobrovolníky využívají nestátní neziskové organizace, církevní organizace, ale v poslední době i státní organizace, které se snaží nahradit personální deficit, především z důvodu zrušení povinné civilní služby. Tyto organizace se snaží získat dobrovolníky z řad veřejnosti pro své jednorázové akce či pro dlouhodobou spolupráci. Tošner a Sozanská se zmiňují, že je obtížné přesně vymezit kde je hranice mezi těmito uvedenými druhy dobrovolnictví, protože je tato činnost obvykle propojena a na sobě vzájemně závislá. Příkladem mohou být služby charitativních a sociálních církevních organizací, kdy není podstatné, zda příjemce pomoci je, či není členem církevního společenství (Tošner, Sozanská, 2002).

Kofi Annan, generální tajemník OSN při zahájení Mezinárodního roku dobrovolníků v Amsterdamu v lednu 2001 řekl: „Svobodně dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. Jeho tvořivá energie je silou, která pomáhá hledat a otvírat zdroje a možnosti nových řešení. Tím se stává mostem v procesu spolupráce mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací.“ (Kofi Annan, 2001 in Bergerová, 2005).

3.1.2 Dobrovolná a dobrovolnická činnost

Tošner se Sozanskou (2002) rozlišují mezi významy slov **dobrovolnická a dobrovolná činnost**. Dobrovolnickou činnost vidí jako aktivity, které jsou spojené s organizací dobrovolnictví (jako specifického druhu lidské činnosti), ale dobrovolnou činnost či službu, vidí jako vlastní výkon dobrovolné pomoci.

Z této odlišnosti v pojmech dobrovolná a dobrovolnická činnost, vychází Tošner a Sozanská v dalším vymezení, které se týká náplně činnosti samotných organizací. **Dobrovolnická organizace** je potom ta, která se zabývá převážně organizací dobrovolné činnosti. Jsou to dobrovolnická centra, která organizují dobrovolnou službu, jako je například Česká národní agentura Mládež, INEX-SDA, VOLONTÉ a další (Tošner, Sozanská, 2002). Matoušek (2003) vymezuje pojem dobrovolnická organizace jako „organizaci, která zájemcům v ČR zprostředkovává příležitosti k dobrovolné práci a vyhledává dobrovolníky pro organizace, které je potřebují“ (Matoušek, 2003, s. 54). Další náplní dobrovolnického centra je vzdělávání manažerů dobrovolnické činnosti, organizování vlastních dobrovolnických programů, vytváření a udržování příslušné informační databáze. Velmi důležitou činností je propagace dobrovolnictví v médiích, získávání informací o potřebách dobrovolnické práce od obcí, krajů a ústředních orgánů státní správy, případně se účastní i mezinárodní spolupráce v dobrovolnických aktivitách (Matoušek, 2003).

Na druhé straně činnost **dobrovolné organizace** je postavena na dobrovolnících. Mezi dobrovolné organizace patří např. Hnutí DUHA, YMCA či Skaut-Junák a Sokol. Tošner a Sozanská podotýkají, že vymezení nejsou striktní, protože např. dobrovolnická centra využívají dobrovolníky i pro vlastní účely (Tošner, Sozanská, 2002).

3.2 Dobrovolnictví v zahraničí a u nás

Evropská unie a její organizace hned od začátku devadesátých let cílevědomě ve všech postkomunistických státech podporovala občanské iniciativy a dobrovolnictví. Socioložka Šiklová je toho názoru, že EU je podporovala proto, že měla velmi špatné zkušenosti s jednáním těchto vlád, i proto, že věděla z vlastní zkušenosti, že je-li někde silná občanská společnost a lidé jsou zvyklí pomáhat si a dělat pro místní lokalitu řadu činností dobrovolně, pak není snadné, aby taková společnost podlehla totalitnímu tlaku (Šiklová in Bergerová, 2005).

Dobrovolnictví nepodporuje pouze EU, ale také OSN. Proto na samém počátku 21. století došlo k vyhlášení Mezinárodního roku dobrovolníků (International Year of Volunteers) s cílem podpořit práci dobrovolníků a ocenit jejich úspěchy (Tošner, 2001). Za Mezinárodní rok dobrovolníků vyhlásila Organizace spojených národů rok 2001.

Vděčíme za něj vlastně Japonsku – jeho vláda vystoupila v OSN s návrhem na symbolickou oslavu nového století i nového milénia. Chtěla tak připomenout úsilí tisíců dobrovolníků z celého světa, kteří se podíleli na odstraňování následků ničivého zemětřesení, jež postihlo Japonsko v roce 1995. Mezinárodní rok dobrovolníků však logicky znamenal i ocenění milionů dobrovolníků pomáhajících nejen v situacích kritických a dramatických, ale i v těch zcela všedních (Bergerová, 2005).

3.2.1 Dobrovolnictví v zahraničí

V souvislosti s Mezinárodním rokem dobrovolníků, došlo k „profesionalizaci“ dobrovolnictví, kdy se organizace a občané, zabývají dobrovolnictvím profesionálně. Tento nový trend byl nevyhnutelný z důvodu účinnosti poskytované pomoci. Aby mohla být tato pomoc účinná a efektivní, je potřeba její profesionální organizování. Dobrovolnictví ve světě nabylo takového rozsahu, že se vytvořil nový obor – management dobrovolnictví (Tošner, Sozanská, 2002).

V USA došlo k největšímu rozmachu organizovaného dobrovolnictví v posledních třiceti letech. Dobrovolníci se zde angažovali nejen v církevních či jiných organizacích, jak tomu bylo od středověku v Evropě, ale tradice dobrovolnictví se zde rozšířila natolik, že velká část obyvatel Spojených států a také Kanady cítí potřebu dělat něco pro druhé (Tošner, Sozanská, 2002). Podle výzkumů, které byly provedeny ve Spojených státech, počet lidí zabývajících se dobrovolnickou činností dosáhl téměř 56% – z nichž 62% žen se dobrovolnou činností zabývá průměrně 3,4 hodiny týdně a 49% mužů 3,6 hodin týdně. V roce 1998 se na dobrovolné činnosti v USA podílelo 109 milionů dospělých jedinců (Tošner, 2001).

Dobrovolnictví v USA přesahuje hranice vlastní země, kdy američtí dobrovolníci pomáhají při rozvojových a humanitárních projektech po celém světě (Tošner, Sozanská, 2002).

Mezi země s dlouholetou tradicí dobrovolnictví patří Velká Británie. K tradičnímu anglickému stylu života patří a patřila, charitativní činnost a vzájemná pomoc lidí v odlehlých oblastech venkova (Tošner, Sozanská, 2002).

Když se podíváme za hranice České republiky (a nemusíme chodit daleko), například v Německu dobrovolnictví získalo charakter nového sociálního hnutí, nebo možná lépe řečeno, formování nové občanské společnosti (Tošner, Sozanská, 2002). Tošner (2001) uvádí výsledky výzkumu, kdy přibližně každý třetí dospělý Němec, tj. 34% populace – se v

průměru 15 hodin měsíčně podílí na dobrovolné činnosti v rámci různých spolků, iniciativ, projektů a dalších samostatných skupin (Tošner, 2001). To jsou výsledky, které se ani zdaleka neblíží situaci u nás.

3.2.2 Dobrovolnictví u nás

Vývoj dobrovolnictví, který byl u nás po vzniku samostatného Československa nastartován, byl přerušen nejprve německou okupací a později vznikem socialistické státní moci. Veškerá dobrovolná činnost byla podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a podléhala přísné kontrole. V rámci tažení proti církvím byly systematicky rušeny všechny jejich charitativní a sociální organizace (Tošner, Sozanská, 2002).

S tímto vývojem během vlády komunismu souvisí i postoj české společnosti k dobrovolnictví. „V postojích obyvatel ČR k dobrovolnictví jsou ještě stále zřetelně vidět stopy, které po sobě zanechal státní paternalismus a ideologizace dobročinnosti socialistického režimu“ (Frič a kol., 2001, in Tošner, Sozanská, 2002).

V současné době se Česká republika, podobně jako ostatní postkomunistické země, snaží vyrovnat s dědictvím totalitního režimu. Jednou z mnoha oblastí, která si zaslouží rehabilitaci je dobrovolnictví. Dobrovolnictví bylo u nás před rokem 1989 bráno jako povinná práce zdarma a bylo zneužito k propagaci vládnoucího režimu. Je pochopitelné, že s pádem komunismu zájem o tímto způsobem definované dobrovolnictví prudce opadl.

S nástupem kapitalismu přišly první zkušenosti s tržním hospodářstvím, individualismem a orientací na převážně konzumní způsob života. S postupem času se ale pozornost pomalu začala obracet i ke staronovým demokratickým ideálům. „...v posledních letech se začal projevovat zájem občanů o jiný životní styl i o rozvoj tradičních humanistických hodnot. Jako jedna ze základních hodnot byla znovuobjevena přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří jsou slabí či se z různých důvodů nacházejí v obtížích a nemohou si sami pomoci“ (Tošner, 2001, s. 4).

Po roce 1989 prošla česká společnost obdobím hledání vlastní identity. „Základním tématem se stala myšlenka občanské společnosti, založená na spolupráci a vzájemné solidaritě plnoprávných a svobodných občanů“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 30). Hlavním propagátorem hodnot nové české společnosti se stal bývalý prezident Václav Havel, který na konferenci o dobrovolnictví, konané v roce 2001 v Kroměříži řekl, „Pokusme se vidět i za hrani-

ce našich malých světů, vidět dál, v čase i prostoru. Pro začátek stačí málo: například podpořit všechny organizace, které pomáhají trpícím lidem zde i za hranicemi našeho státu. Ostatně, pomáháte tím nejenom konkrétním bližním, ale pomáháte zároveň zlepšovat mravní klima v naší zemi, pěstovat lidskou solidaritu, posilovat vzájemnou důvěru, to znamená podporovat cosi, čeho je nám velice zapotřebí...“ (Havel, 2001 in Bergerová, 2005).

Dobrovolnictví v české společnosti má poměrně nejasnou pozici. To je mimo jiné výsledkem toho, že do nedávné doby neexistoval žádný právní dokument, který by oblast dobrovolnické činnosti vymezoval a dále upravoval. Od roku 2003 platí Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě.

V oblasti vzdělávání dobrovolníků došlo k pozitivní změně v roce 2001, neboť resort školství poprvé vypsalo grantový titul: zvyšování odbornosti dobrovolníků v neziskových organizacích. Důležitost spočívá zejména v tom, že do té doby nebylo možné žádat v grantových projektech vypsáných státem, ale i většinou nestátních zdrojů o finanční prostředky na výběr, výcvik, supervizi a koordinaci dobrovolníků (Tošner, 2001). Profesionalizace dobrovolnictví sebou nese požadavek zvyšování odborné přípravy dobrovolníků, ale také samotných školitelů. Tošner a Sozanská vidí význam školení dobrovolníků v tom, že „výcvik dává dobrovolníkovi pocit jistoty, že ví, k čemu se zavázal, obvykle jeho motivaci prohloubí nebo nabude reálnější podoby. Výcvikem předcházíme nereálným očekáváním či budoucím nedorozuměním mezi dobrovolníkem, personálem i klienty“ (Tošner, Sozanská, 2002, s. 81).

3.3 Motivace dobrovolníků

Co vede jednotlivé dobrovolníky k rozhodnutí dobrovolně a bez nároku na odměnu, věnovat své schopnosti, znalosti, a především tolik drahocenný čas cizím lidem? Co pomáhá těmto lidem překonat negativní postoj naší společnosti k dobrovolnictví a uštěpačné otázky ze strany jejich blízkých, typu: „Proč si raději nenajdeš dobře placenou brigádu, věnuješ svou energii někomu zadarmo?“

Olga Sozanská říká, že „dobrovolnictví rozhodně není, oběť protože je někdy opravdu těžké říci, zda zisky, které v podobě pocitu smysluplnosti a vlastního pozitivního hodnocení nepřevažují námi poskytovanou pomoc. Není náhodou, že kdo jednou zkusil působit jako

dobrovolník, opakovaně se vrací k dobrovolnictví v průběhu svého života...“ (Sozanská in Bergerová, 2005). Co tedy motivuje dobrovolníky k tomu, aby se ve svém volném čase věnovali bezplatně práci pro druhé? Co je vede k tomu, že jsou schopni tuto činnost vykonávat pravidelně po určitou dobu, která se může protáhnout i na několik let? Literatura přichází s několika teoriemi motivace dobrovolníka, některé z nich se pokusím přiblížit.

3.3.1 Vnitřní a vnější motivace dobrovolníka

J. R. Kidd (1977) rozlišuje mezi vnitřní a vnější motivací. Za **vnitřní motivaci** označuje tu, která jedince pobízí jednat, „v zájmu aktivity“, jako je například potěšení pramenící z dobrovolnického jednání, šance využít speciální dovednosti, příležitost pracovat se skupinou lidí, naplnění potřeby něco dělat. **Vnější motivace** se vztahuje ke konečnému produktu, neboli k výsledku činnosti, tedy hodnota, která je s aktivitou spojena např. získání zaměstnání, nebo nabytí nových poznatků a zkušeností plynoucích z dobrovolnictví. (Kidd, 1977 in Ilsley, 1990).

3.3.2 Typologie motivace dobrovolníka

Na základě analýzy odpovědí dobrovolníků ve výzkumu AGNES a NROS vytvořili autoři výzkumu, Frič a kol. (2001) **typologii motivací k dobrovolnictví**. Rozlišili tři základní deklarované motivace k dobrovolnictví. Jedná se o motivaci konvenční, reciproční a nerozvinutou. Tyto motivace se dle autorů navzájem prolínají, ale u konkrétních jednotlivců má některá z nich dominantní vliv.

Konvenční motivace vychází především z morálních norem nejbližšího okolí nebo obecných neformálních společenských pravidel. Je nesena jak očekáváním a vzory chování v kruhu rodiny a známých, tak morálními imperativy platnými v širším společenství. Tato motivace byla ve výzkumu AGNES a NROS zjištěna jako dominantní. Vyskytovala se u 41% dobrovolníků. Takto motivovaní dobrovolníci mají ve svém rozhodování sklon preferovat své náboženské přesvědčení. V širším slova smyslu se opírá buď o principy křesťanské morálky či o představy o správném způsobu života. Konvenční motivací se nejčastěji vyznačují starší lidé nad 60 let.

Reciproční motivace orientuje svého nositele k tomu, aby v dobrovolné práci hledal prvky, které jsou užitečné i pro něj samého. Recipročně motivovaní dobrovolníci chápou svoji práci jako organické spojení dobra pro jiné a vlastního prospěchu. Typický je pro ně zájem

o získávání nových zkušeností, navazování nových vztahů, snaha uplatnit svoje schopnosti a udržovat se prostřednictvím dobrovolné práce v kondici. Tato motivace má dominantní vliv na rozhodování u 37% českých dobrovolníků. Je patrná hlavně u mladých lidí do 30 let s jednoznačně ateistickým světonázorem.

Nerozvinutá motivace se omezuje na soubor prvků, které vytvářejí základní prostor pro rozhodování dobrovolníků, jako je důvěra v organizaci, pro kterou by měli pracovat, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce v konkrétním případě a pocit, že prostřednictvím dobrovolnictví je možné se podílet na šíření dobré myšlenky. Tato motivace je rozhodující pro 23 % dobrovolníků. Významně častěji se tento druh motivace vyskytuje u vysokoškoláků a osob střední a starší generace (od 46 do 60 let) (Frič a kol., 2001).

3.3.3 Nevhodné motivy pro dobrovolnou práci

Vitoušková (1998) upozorňuje na nutnost uvědomit si fakt, že motivy dobrovolníků nemusí být vždy jen prospěšné pro ostatní. O těchto nevhodných motivech by měl být informován každý, kdo zodpovídá za práci dobrovolníků, a také umět je včas a správně rozpoznat.

Mezi tyto nevhodné motivy patří:

- soucit vedoucí k degradaci klienta,
- nepřiměřená a zbytečná zvědavost,
- služba pramenící z pocitu povinnosti,
- skutkaření, snaha něco si zasloužit,
- touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu,
- osamělost a z ní pramenící touha po přátelství,
- pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti,
- nedostatek sebeúcty, a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi,
- panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv.

Ve všech těchto uvedených příkladech, snaha pomoci zakrývá skutečnou touhu po moci nad někým jiným, po uznání apod. (Vitoušková, 1998 in Tošner, Sozanská, 2002).

4 SALESIÁNSKÉ DÍLO

Řeholní společnost salesiánů založil v ruku 1859 Don Bosco v Turíně, stanovy byly schváleny v roce 1874. Společnost se rychle šířila po Evropě, protože měla vypracovaný výchovný program. Salesiáni pracují s mládeží a vedou ji k životnímu stylu založeném na rozumu, laskavosti a náboženství (Pavlicová a kol., 1994). Salesiani dnes působí ve 122 zemích.

4.1 Historie salesiánského díla

Salesiánské dílo vzniklo v roce 1841, kdy mladý kněz Giovanni Bosco setkává mladého chlapce Bartolomea, kterého kostelník vyhnal z kostela. Jan Bosko o chlapce projeví zájem a pozve jej na příští neděli na katechismus. Bartolomeo v neděli přichází i se svými kamarády. Během několika let se kolem Jana Boska vytvoří skupina mladých chlapců, která se pohybuje kolem čísla 500. Tito chlapci u něj nalézají chybějící domov, vzdělání, možnost pro hru a zábavu, ale také prostředí, kde mohou rozvíjet svůj život z víry. Bosko tak položil základy tzv. oratoře, která našla své místo v turínské čtvrti Valdocco (odtud tzv. „valdocká oratoř“) (Práce v salesiánském duchu, 2002).

Na rozrůstající se oratoř Don Bosco nestačil sám. Aby mohl plnohodnotně naplňovat cíle a principy své oratoře, obklopil se stejně smýšlejícími kněžími a laiky. Tak vznikla **Společnost svatého Františka Saleského** (inspirován švýcarským světcem), která se dnes nazývá také **Kongregace Salesiánů Dona Bosca**, a členové kongregace jsou nazýváni salesiáni. Ve spolupráci s Marií Dominiko Mazzarellovou založil **Kongregaci Dcer Panny Marie Pomocnice**, což byla ženská kongregace s podobným výchovným posláním pro dívky (Práce v salesiánském duchu, 2002).

4.1.1 Salesiánské dílo u nás

V českých zemích salesiáni zahájili svou činnost v roce 1927, díky Ignáci Stuchlému, prvnímu českému salesiánovi. První salesiánský dům byl chlapecký ústav ve Fryštáku u Zlína. Postupně se začaly vytvářet chlapecké ústavy, (které bychom dnes mohli zařadit do kategorie domovů mládeže), a dále vznikaly domy pro přípravu budoucích salesiánů, tzv. **oratoře**. V dnešní době oratoř představuje zázemí pro děti a mládež, kde se mohou věnovat

sportu, zábavě, kdy salesiáni využívají výchovného systému Dona Bosca (Práce v salesiánském duchu, 2002).

V období 2. světové války nastaly pro salesiány nelehké časy, jelikož došlo k řadě vynucených přesunů a změn. Ústav ve Fryštáku byl zabrán útvary SS, mnozí salesiáni byli odvedeni do koncentračních táborů nebo byli uvězněni. Po těžkém období 2. světové války s nástupem komunismu, nastala pro přívržence Dona Bosca další těžká zkouška. Činnost řeholí byla postavena mimo zákon a salesiáni nemohli veřejně vykonávat duchovenskou službu. Činnost se přesunula do soukromých bytů, horských chat nebo do přírody, kde mohla dále probíhat příprava nových salesiánů a kde se mohli věnovat studiu filozofie a teologie. V této době také vznikly tzv. „chaloupky“, tedy prázdninové tábory pro malý počet dětí a mládeže.

Po roce 1990, tedy po převratu, se před salesiány objevily nové možnosti, ale také nové úkoly. Salesiáni vystoupili z ilegality a začali se opět učit žít v komunitách. Především ve větších městech došlo k obnovení činnosti salesiánů a byly založeny salesiánské domy se středisky mládeže. Stalo se tak v Praze, Brně, Ostravě, Plzni, Pardubicích, Českých Budějovicích, Teplicích a Zlíně (Práce v salesiánském duchu, 2002).

Salesiánská provincie zřídila nakladatelství Portál, které plní velký význam při vydávání pedagogické a psychologické literatury. Dále založila vyšší sociálně pedagogickou a teologickou školu JABOK v Praze. Salesiáni výrazně podpořili vznik teologické fakulty Jihočeské univerzity (Práce v salesiánském duchu, 2002).

4.2 Život Dona Bosca

Jan Bosko se narodil 16. srpna 1815 v malém domku v Becchi u Turína (v severní Itálii), rodičům Františku Boskovi a Markétě. Měl dva starší bratry. Ve dvou letech mu umírá otec (Alberti, 1977 in Piknová, 2006).

Jeho rodina ovlivnila Boskovu mysl, srdce a celou jeho osobnost. Zážitky, které mu poskytla, a kterými obohatila jeho duši, ho poznamenaly navždy. Bosko se později tyto zkušenosti a hodnoty ze své rodiny snažil přenést i do valdocké oratoře, kdy chtěl vytvořit rodinnou atmosféru. Teresio Bosko se domnívá, že „salesiánská kongregace musí i dnes usilovat o klima této rodiny, jestliže chce zachovat původního ducha“ (Bosco, T., 2006, s. 11).

Život Jana Boska ovlivnila hlavně láska jeho matky Markéty. Když zemřel otec, měl Jan teprve dva roky. Matka měla dar vyrovnanosti. Dovedla chápat, ale zároveň neslevovat z požadavků, dovedla být laskavá, ale nesmlouvala a neomlouvala nedostatky. Tato přísná, ale shovívavá láska byla první hodnotou, která obohatila osobnost Dona Bosca a stala se stabilním základem jeho osobnosti (Bosco, T., 2006).

Od matky získal hodnoty jako práce a oběť, smysl pro Boha, rozumnost, odvaha, záliba ve společné práci a v životě ve společenství, které se později promítly i v jeho výchovném systému.

Jelikož Jan Bosko prožil své mládí ve značné chudobě, mohl začít studovat až velmi pozdě. Hluboká víra a důvěra v Boha byly neodmyslitelnou součástí jeho života, a na ní také postavil svou pedagogickou metodu. Jeho život v chudobě ho také ovlivnil v rozhodnutí věnovat se práci s těmi nejchudšími chlapci, kteří přicházeli do Turína za prací (Práce v salesiánském duchu, 2002).

4.3 Preventivní výchovný systém

Největším odkazem Dona Bosca je jeho způsob jednání s mládeží a styl duchovního života. Don Bosco prožíval s mládeží ve své oratoři zvláštní styl výchovy, který on sám nazýval „preventivní systém“ (Práce v salesiánském duchu, 2002).

Preventivní systém není výsledkem studia pedagogické literatury. Jeho prvotním zdrojem je sám Don Bosco – jeho životní příběh, osoba, svatost a zápal pro výchovu. Teresio Bosco výchovném systému Dona Bosca říká „Chceme-li pochopit výchovnou sílu preventivního systému v dnešní době, musíme si nejen uvědomit jeho silné doby, základní myšlenku a směřování, ale především sestoupit k výchovné zkušenosti a pedagogické reflexi Dona Boska a jejímu pokračování ve výchovné tradici salesiánské rodiny...“ (Bosco, T., 2006).

Při výchově mládeže je možné uplatňovat různé výchovné styly a z nich vycházející různé systémy. Don Bosco rozlišoval dva výchovné systémy: **represivní** (autoritativní výchovný styl) a **preventivní** (demokratický výchovný styl). Represivní systém spočívá v dohlížení na vychovávaného jedince, zda dodržuje stanovené předpisy, a při porušení pravidel v uložení trestu. V preventivním systému se nejdříve vysvětlí pravidla a předpisy a pak následuje stálá výchovná přítomnost asistenta (vychovatele), která spočívá v účinném,

kladném vedení, v usměrňování, nepřetržitém a vytrvalém vyzařování dobrého vlivu (Bosco, D., in Píknová, 2006).

4.3.1 Vztah vychovatele a vychovávaného

Ústředním prvkem preventivního systému Dona Bosca je především myšlenka prevence asistující a výchovné. Na ni poté navazují rozum a náboženství ve spojení čisté lásky, projevené laskavostí po vzoru Krista (Píknová, 2006).

Salesiánská prevence působí jako systém. Jinými slovy, opírá se a spolupracuje se všemi jednotlivými prvky, které jsou pro ni charakteristické (Bosco, T., 2006). Středem preventivního výchovného systému je vztah vychovatele a vychovávaného. Tento vztah obsahuje tři stavební prvky. Mezi ně patří rozum, náboženství a laskavost. Prvek **rozum** Teresio Bosco charakterizuje jako hledání dobrých důvodů a motivů, kdy je založen na moudrosti, vyváženosti a rozvaze, jak se ke každému zachovat vzhledem k jeho silám a možnostem (Bosco, T., 2006). Činnost pro mládež a mezi mládeží, musí spočívat na odborné kompetenci a musí být vedena objektivním vnímáním situace jednotlivců (Práce v salesiánském duchu, 2002). Ve vztahu dítěte a vychovatele je rozum jako protiklad k donucování a rozkazování. Tedy vysvětlovat, hledat řešení, doprovázet, ale také dodržovat stanovená pravidla. Dalším pilířem vztahu mezi vychovatelem a dítětem je náboženství. **Náboženství** jako výchovná činnost, která vychází z křesťanského obrazu člověka a je motivovaná vírou. V prostředí a kultuře nenáboženské tento princip znamená, že se neuhýbá od vážných otázek o smyslu života, smrti, lásky, bolesti a utrpení, že se do života dostává řád. Posledním prvkem je **laskavost**, což jen nezbytný postoj k mladým lidem. Mladí lidé potřebují cítit, že je má někdo rád, a že to s nimi myslí dobře (prezentační film, [DVD]). To platí také pro konfliktní situace při výchově, kdy musí být stanoveny hranice. Laskavost tedy znamená projevat vůči mládeži pozornost a náklonnost a současně vyžadovat dodržování pravidel (Práce v salesiánském duchu, 2002).

4.3.2 Základní pilíře preventivního systému

Preventivní výchovný systém je možné chápat jako životní styl. Tento životní styl je tvořen základními prvky, jako je rodinnost. **Rodinnost** znamená pracovat pro mládež a žít s mládeží tak, že vzniká prostředí bezpečí, v němž se mladí lidé cítí přijímání a prožívají, že „jsou doma“. Tato rodinnost může být naplněna aktivní přítomností mezi mladými, tedy

asistenci. Cílem je navázat osobní vztahy s dětmi, naslouchat jim a pokud je třeba vést a povzbuzovat jejich společnou zábavu. Klíčovou myšlenkou asistence je, že se dospělý snaží stát partnerem, přítelem a průvodcem ve výchovném procesu. K tomu, aby mohl být dospělý partnerem, je také nezbytné, aby měl u dětí přirozenou **autoritu**, a aby byl **věrohodný** (Práce v salesiánském duchu, 2002). Těchto požadavků je možné dosáhnout pomocí věrně prožívaného žebříčku hodnot, věrohodným zdravým životním stylem, vlastním přesvědčením a zachováním stanovených pravidel (prezentační film, [DVD]). Středem preventivního výchovného systému je **vztah vychovatele** (viz. 4.3.1). K salesiánské pedagogice nezbytně patří **veselost a optimismus**, který proniká veškerými aktivitami, a **pohostinnost**. Všichni členové se starají o to, aby se u nich přichozí děti cítili přijímáni a panovala zde příjemná atmosféra. Velmi důležitým prvkem preventivního výchovného systému je **náboženská praxe**, která je zaměřena na to, aby děti a mladí lidé našli v salesiánech přátele, na které se budou moci obrátit s otázkami po smyslu života. Posledním pilířem je **výchovné a pastorační společenství**, ke kterému patří salesiáni, zaměstnanci, mládež, rodiče, učitelé, vychovatelé a dobrovolní spolupracovníci a přátelé. Ti všichni společně reprezentují hodnoty charakteristické pro salesiánský výchovný styl (Práce v salesiánském duchu, 2002).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 SALESIÁNSKÝ KLUB MLÁDEŽE VE ZLÍNĚ

Preventivní výchovný systém je prakticky uplatňován a naplňován v salesiánských střediscích mládeže. Mezi takovéto střediska patří i to, které se nachází na sídlišti Jižní Svahy ve Zlíně. Občanské sdružení Salesiánský klub mládeže Zlín (dále jen SKM) zahájilo svou činnost v roce 1996.

5.1 Historie SKM

Vzniku SKM předchází založení první zlínské oratoře. Oratoř sídlila v pronajatých prostorách kláštera, který se nachází v centru města Zlína. Tuto oratoř postupně začaly navštěvovat i děti nevěřící. Významně zasáhl do činnosti oratoře vznik církevní základní školy. Z důvodů sdílení stejných prostor, začaly navštěvovat oratoř i děti z této školy. Vedle spontánních aktivit, vznikaly i zájmové kroužky (Piknová, 2006).

Protože tehdejší prostory začaly být nedostačující, vznikla myšlenka na vybudování nového kostela a moderního střediska mládeže na Jižních Svazích. Do doby, než byla zahájena činnost v nových prostorách, probíhala na dvou místech. V centru města, kde byl školní klub a v provizorních buňkách na Jižních Svazích. Od podzimu 2003 již probíhala činnost v novém a moderním středisku, které bylo vybudováno vedle nového kostela.

Občanské sdružení Salesiánské kluby mládeže vzniklo v roce 1996. SKM je neziskovou organizací, která je nezávislá na jakékoli politické straně a je také ekonomicky samostatná. Činnost SKM byla finančně podpořena a v rámci projektu města Zlína zařazena do oblasti nespécifické, primární a sekundární prevence sociálně patologických jevů (Piknová, 2006).

5.2 Poslání a cíle SKM

Posláním sdružení je doprovázet mladé lidi na cestě k dospělosti. Z poslání vyplývají dva hlavní cíle, kterými jsou **integrální výchova** a **pozvání k solidaritě**. Hlavní myšlenkou naplnění těchto cílů je usilování o komplexní rozvoj mladého člověka po stránce tělesné, duševní, sociální i duchovní. Sdružení tak nabízí dětem a mladým lidem, bez rozdílu původu, vyznání a náboženského přesvědčení, prožití volného času ve třech klíčových činnostech: ve spontánní činnosti v nízkoprahovém zařízení, v zájmové činnosti v kroužcích, a v pořádání prázdninových táborů. Prostředkem k plnění poslání a uskutečnění cílů je Preventivní výchovný systém Dona Bosca (prezentační film, [DVD]).

5.3 Dobrovolníci v SKM

Práce SKM je postavena na dobrovolné práci, a proto rozvoj dobrovolnictví je jedním z dalších hlavních cílů tohoto sdružení. Jednotlivé aktivity klubu zajišťují týmy dobrovolníků, které mají pravidelná organizační setkávání (prezentační film, [DVD]).

Mezi dobrovolníky, kteří působí v SKM patří tzv. pomocníci, což je první stupeň v dobrovolnictví. **Pomocníci** jsou nejčastěji studenti od 14 let, kteří nemají žádné pedagogické ani vychovatelské zkušenosti. Nejčastějším důvodem jejich zapojení do činnosti SKM je osobní sympatie s některým salesiánem nebo animátorem. Je to většinou mládež, která sama prošla SKM. Další skupinu dobrovolníků tvoří tzv. **spolupracovníci**, kteří mají pedagogické zkušenosti a vzdělání, duchovní rozměr a osobnostní předpoklady pro samostatnou práci. Spolupracovníci pracují na základním díle (tj. vedoucí táborů, kroužků a zájmových programů) (Piknová, 2006). Nejvyšším stupněm v dobrovolnictví jsou tzv. **animátoři**, kteří splňují výše uvedené předpoklady a navíc „vnitřně přijali salesiánskou formaci a vychovávají v jejím duchu. Mají podíl na spiritualitě SDB. Animují prostředí v salesiánském duchu a ovlivňují ostatní“ (Piknová, 2006, 52).

Jelikož způsob práce v klubu je náročný na pedagogické kompetence, je nezbytné, aby dobrovolníci prošli odborným vzděláním, které jim zajišťuje přímo SKM. Na základní kurz navazuje systematický kurz vzdělávání animátorů. Podle slov ředitele SKM Petra Kopřivy, ne každý dobrovolník má předpoklady k tomu, aby se z něj stal animátor. Rozdíl mezi dobrovolníkem a animátorem spatřuje ve vnitřním prožívání prováděné činnosti. Animátor se stává součástí organizace, dává do dobrovolné činnosti srdce, svou duši. Krásným příkladem k přiblížení obsahu slova animátor byl nápad, který se zrodil v hlavě jednoho z animátorů. V rámci své profesní kompetence, byl iniciátorem projektu výsadby narcisů na veřejných trávnících města Zlín. Díky této ryzí myšlence se mohou obyvatelé města již druhým rokem radovat z krásně žlutých narcisů, které jim přinesou po šedé zimě opět slunce a teplo do jejich srdcí.

6 VÝZKUMNÁ ČÁST

6.1 Záměr a cíl výzkumu

Cílem výzkumu je prozkoumat motivační faktory, které vedli oslovené respondenty k zahájení dobrovolnické činnosti v Salesiánském klubu mládeže ve Zlíně. Snahou je alespoň částečně zodpovědět, proč se tito lidé podílejí na aktivitách tohoto občanského sdružení, co jim to přináší, zda jsou některé z motivačních faktorů významnější, než jiné a pokud ano, tak které. Zda existují i určité překážky v jejich činnosti a jaké. Co je hlavním impulsem, že se tito lidé rozhodli věnovat svůj čas a energii druhým, bez nároku na odměnu, bez očekávání jakékoli odplaty.

Hlavní část výzkumu tvoří několik rozhovorů s vybranými dobrovolníky, které jsou zpracovány kvalitativně. Pro větší porozumění dané oblasti je výzkum doplněn o studium subjektivních faktorů, které lze pomocí dotazníku kvantifikovat zjišťovat tak míru jednotlivých motivů.

Výsledky mé práce mohou být přínosem pro vedení Salesiánského klubu mládeže Zlín, a pomoci jim tak v pochopení pohnutek a motivů současných i budoucích dobrovolníků. Pochopení motivačních faktorů může usnadnit oslovování potencionálních dobrovolníků, ale také udržet si v organizaci dobrovolníky již získané. Ke zvyšování „věrnosti“ dobrovolníků napomáhá podpora k jejich osobnímu rozvoji a upřímný zájem o spokojenost s vykonávanou činností ze strany organizace.

6.2 Metoda výzkumu

Pro výzkum motivace dobrovolníků jsem zvolila kombinaci kvantitativního a kvalitativního přístupu. Jak uvádí Miovský (2006) striktní dělení mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem je téměř nemožné. Toto dělení zde chápat spíše didakticky. „Při výzkumné práci neexistuje možnost, abychom se např. při aplikaci statistických metod zcela vyhnuli kvalitativní práci. Každý výsledek statistické analýzy je nutné na závěr nějak interpretovat a minimálně zde se výzkumník může těžko vyhnout některým principům kvalitativního přístupu“ (Miovský, 2006, s.15). Kvalitativní přístup je dle Dismana „nenumerné šetření a interpretace sociální reality. Cílem je získat o daném jevu co nejvíce informací (Disman, 1998, s.285). Není tedy účelné vytvářet předem hypotézy. Vyznačuje se malým počtem

zkoumaných osob a velkým počtem různorodých informací. Na rozdíl od výzkumu kvantitativního je generalizace na populaci problematická, někdy až nemožná. Výsledky kvalitativního výzkumu odpovídají výhradně zkoumanému vzorku.

V humanitních vědách, se pracuje s tzv. „přirozeným systémem“. Tento přirozený systém v sobě zahrnuje především respondentovu subjektivní dimenzi daného problému, patří sem jeho znalosti, zkušenosti, postoje či pocity. Cílem kvalitativního výzkumu je tedy získat co nejvíce informací tj. dat o daném problému a na základě induktivních postupů nalézat pravidelnosti mezi těmito daty (Disman, 2000).

Cílem mého výzkumu je tedy získat co nejvíce informací a poznatků o motivaci dobrovolníků, které by přispěly k lepšímu poznání této oblasti. Kombinace kvalitativního a kvantitativního přístupu ve výzkumu umožňuje získat dostatek kvantitativních ukazatelů o intenzitě a důležitosti jednotlivých motivů, které se na dobrovolnictví podílí, a také hlouběji tuto oblast prozkoumat. Oba přístupy se ve výzkumu prolínají a nelze je od sebe striktně oddělit. Výzkum není postaven na testování hypotéz, ale na snaze o zodpovězení výzkumných otázek a o větší porozumění zkoumané oblasti.

6.3 Výzkumný nástroj

Pro hlubší porozumění motivace dobrovolníků jsem použila kvalitativní metodu polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor jsem uskutečnila se čtyřmi respondenty, kteří nejprve vyplnili dotazník. Cílem interview bylo získat více informací o zkušenostech s dobrovolnictvím, o tom, co dobrovolnictví jednotlivým respondentům přináší, co oni považují za důležité, jaké další motivace se v jejich dobrovolnické práci uplatňují. „V rámci kvalitativního přístupu je polostrukturované interview velmi přínosným výzkumným nástrojem. Jeho výhodou je, že umožňuje pokládat doplňující otázky i u odpovědí, které účastník dává na pevně strukturované podněty“ (Miovský, 2006, s.161).

Pro doplnění a rozšíření dat získaných z rozhovorů s respondenty jsem použila dotazník. Dotazník byl sestaven z položek, které tvořily posuzovací škály (viz. příloha P II). Posuzovací škála je nástroj, který nám umožňuje zjišťovat míru vlastnosti jevu nebo jeho intenzitu, kdy respondent vyjadřuje hodnocení určením polohy na škále (Maňák, Švec, Š., Švec, V., 2005).

6.4 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořili dobrovolníci, muži i ženy, z řad členů občanského sdružení SKM ve Zlíně. Celkový počet respondentů, kteří vyplnili dotazník je 32. V dotazníku jsem nemohla operovat s nominálními daty „pohlaví“, jelikož ne všichni respondenti uvedli své jméno. Z tohoto důvodu nebylo možné zjistit kolik mužů a žen se výzkumu zúčastnilo. Tuto chybu vidím na své straně, kdy jsem špatně zvolila úvodní zjišťující informace o respondentech. Na místo požadované informace „jméno“ by bylo vhodnější zvolit informaci „pohlaví“, což by respondentům zaručovalo anonymitu. Věkový průměr respondentů je 33,5 let. Nejmladšímu respondentu je 14 let a nejstaršímu 60 let. Z důvodu velkého věkového rozpětí jsem respondenty rozdělila do dvou věkových kategorií. První kategorii tvoří respondenti od 14 do 26 let, a zahrnuje zde všechny respondenty, kteří se soustavně připravují na budoucí povolání. Do druhé kategorie jsem zahrnuje respondenty, kteří mají ukončené vzdělání, resp. nenavštěvují prezenční vysokoškolské studium. Tuto kategorii tedy tvoří zaměstnaní, OSVČ, jedna důchodkyně a žena v domácnosti.

Respondenty pro rozhovor se stali 4 dobrovolníci SKM Zlín. Jejich výběr byl náhodný, kdy rozhodujícími faktory pro uskutečnění rozhovoru byly ochota k poskytnutí rozhovoru a přítomnost daného dobrovolníka v SKM právě v daný den, kdy jsem danou organizaci navštívila.

Výzkumný vzorek byl vybrán kombinací dvou metod výběru náležejících ke kvalitativnímu přístupu. Jedná se o metodu záměrného (účelového) výběru přes instituci a metodu samovýběrem. Záměrný účelový výběr přes instituci je metodou, kdy využíváme nějaké instituce, určené pro cílovou skupinu, která nás výzkumně zajímá. Z hlediska času a nákladů pro výzkumníka je tento způsob výběru velmi efektivní. Jeho nedostatkem je to, že lidé v organizaci představují pouze část spektra osob z dané cílové skupiny. Výběr vzorku tak může být touto skutečností zkreslen (Miovský, 2006).

6.5 Sběr dat a průběh výzkumu

První část výzkumu byla zaměřena na vyplnění dotazníků. Za tímto účelem jsem oslovila a poprosila o spolupráci p. Petra Kopřivu, SDB, ředitele SKM Zlín. Díky jeho účasti na výzkumu, jsem získala celkem 32 vyplněných dotazníků od dobrovolníků, kteří se angažují v SKM.

Druhá část výzkumu se týkala osobních rozhovorů s dobrovolníky a navazovala na vyplněné dotazníky. Rozhovory jsem uskutečnila přímo v prostorách SKM Zlín, v kanceláři ředitele, což napomáhalo soukromé a ničím nerušené atmosféře interview. Všechny 4 rozhovory se mi povedlo uskutečnit během jednoho dne. Samotný rozhovor trval cca 20 minut. Před započítím každého rozhovoru, jsem nejprve všechny respondenty upozornila na nahrávání rozhovoru na diktafon, s čímž souhlasili. K tomu, abych podpořila přátelskou atmosféru během rozhovoru, jsem navrhla tykání, což všichni respondenti přijali. V interview jsem zachovávala obecné schéma: úvod, jádro rozhovoru a závěr. V úvodu jsem krátce respondenty seznámila se svým výzkumem. Jádro rozhovoru probíhalo podle schématu (viz. příloha P I). Pokládané otázky jsem přizpůsobovala dané situaci, která vyplývala ze spontánního průběhu interview. Dále jsem přidávala doplňující otázky, které přispívaly k upřesnění odpovědí. Na závěr jsem respondentkám poděkovala. Po ukončení výzkumného interview se všemi respondenty, jsem v SKM strávila další hodinu, a měla jsem tak možnost se dvěma respondentkami pokračovat v neformálním rozhovoru.

6.6 Zpracování dat

Vyplněné dotazníky jsem nejprve rozdělila do dvou kategorií (viz. 6.4 charakteristika výzkumného souboru). Dotazník obsahoval výroky a posuzovací škály. Pro účely mého výzkumu jsem použila Likertovy škály, které jsou nejvhodnějším nástrojem k posuzování postojů a názorů respondentů. Dotazník se skládal z výroku a stupnice, kdy respondent měl za úkol vyjádřit na dané stupnici svůj souhlas či nesouhlas. Stupnice obsahovala 5 hodnot (plně souhlasím, souhlasím, nemám názor, nesouhlasím, plně nesouhlasím). Získaná data jsem nejprve utřídila pomocí tzv. „čárkovací metody“ a poté zjistila kolik procent lidí přiřadilo místo na konkrétních polohách škály.

Rozhovory jsem zaznamenala na diktafon a poté jsem je přepsala do textové podoby. Přepisy všech rozhovorů jsou v příloze (viz příloha P III – P VI). Vzhledem k estetické stránce transkriptu a zjednodušení záznamu a podpory plynulosti jsem vynechávala různá citoslovce jako hmmm, ehmm, slovní vatu, slabiky smíchu a výrazy, jejichž přítomnost spíše narušovala plynulost, a které nenesou žádnou podstatnou informaci. V transkriptu jsem zachovávala nářečí každého respondenta, tedy rozhovory jsem neupravovala do spisovné češtiny, abych prepisem nenarušovala spontaneitu a unikátnost každého rozhovoru.

Přepisy rozhovorů jsem podrobila kvalitativní analýze. Na počátku kvalitativní analýzy dochází ke kódování dat. Je to proces, kdy se prvotní autentická data převádí do datových segmentů (jednotek), s nimiž je možné dále pracovat. V tomto procesu identifikujeme a přiřazujeme těmto segmentům názvy (Miovský, 2006). Disman (2000) uvádí, že kódování je pojmenování jednotlivé části údajů na základě porovnávání s dalšími částmi. Jedná se o určitý způsob interpretace, kdy dochází k vytváření kategorií z porovnávaných údajů na základě podobností mezi nimi. Analýza spočívá v porovnávání jednotlivých kategorií a jejich vlastností a hledání vztahů mezi nimi.

Informace a data získaná v jednotlivých rozhovorech jsem setřídila a mnohé odpovědi jsem vyhodnotila pouze do deskriptivní podoby. U některých otázek jsem pak dále využila i dalších dílčích postupů analýzy kvalitativních dat, kterými byly metoda vytváření trsů, metoda kontrastů a srovnání, metoda vyhledávání a vyznačování vztahů. Metoda vytváření trsů slouží obvykle k tomu, abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky do skupin, např. dle rozlišení určitých jevů, místa, případů atd. (Miovský, 2006). Metoda kontrastů a srovnávání umožňuje upozornit na rozdíly mezi dvěma kategoriemi nebo najít mezi nimi podobnosti. Metoda vyhledávání a vyznačování vztahů umožňuje ve výrociích respondentů najít určité fenomény, dát je do vztahů a popsat, jak respondent tento vztah chápe a jak o něm uvažuje (Miovský, 2006).

6.7 Výsledky výzkumu

Z důvodu malého počtu výzkumného vzorku (32 respondentů, kteří vyplnili dotazník), se výsledky mého výzkumu nedají zobecňovat na větší výzkumný soubor. Výsledky výzkumu se týkají pouze dobrovolníků v SKM Zlín, kde výzkumný vzorek tvořil přibližně jednu třetinu z celkového počtu dobrovolníků.

6.7.1 Analýza dotazníků

Dotazníky jsem rozdělila do dvou kategorií podle věkového kritéria. První kategorii tvoří **studenti**, a druhou **pracující** (viz. 6.4 charakteristika výzkumného souboru).

Na otázku „*zda respondent(ka) váhal(la) před tím, než se stal(a) dobrovolníkem v SKM*“ se shodně studenti i pracující více přikláněli záporným odpovědím. V první kategorii (studenti) byl nesouhlas silnější, tj. 90% respondentů s výrokem nesouhlasilo. Ve druhé kategorii (pracující) s výrokem nesouhlasilo 81%.

S druhou otázkou, že „nej důležitějším motivem k tomu, aby se respondent(ka) stal(a) dobrovolníkem je víra v Boha“ souhlasila výrazněji první kategorie. 70% studentů označilo souhlasnou odpověď. Naproti tomu s výrokem souhlasilo jen 45% pracujících.

S další otázkou „zda si respondent(ka) myslí, že je údělem každého věřícího člověka pomáhat lidem, kteří jsou nějakým způsobem znevýhodněni či pomoc potřebují“ souhlasilo 90% studentů, z toho 20% s výrokem plně souhlasilo. 68% respondentů z druhé kategorie s výrokem souhlasilo, z toho 18% souhlasilo plně.

Ve čtvrté otázce „zda víra v Boha respondent(a) ovlivňuje téměř při každé činnosti“ odpověděly téměř shodně obě kategorie. Kladně odpovědělo 60% studentů, kdy 10% respondentů s výrokem plně souhlasilo. Pracující s výrokem souhlasili v 59% z toho ve 14% souhlasili plně.

Velmi silný souhlas s výrokem „dobrovolnictví je pro mne příležitost k tomu, abych mohl(a) sloužit Bohu“ jsem zaznamenala u kategorie studentů, tj. 90%, z toho 20% respondentů s výrokem souhlasilo plně. Ve druhé kategorii s výrokem souhlasilo 68% pracujících.

Na otázku „k dobrovolnictví s SKM mě přivedl(a) kamarád(ka)“ odpovědělo nesouhlasně 40% studentů a 55% pracujících.

Velmi silný souhlas v obou kategoriích se objevil v sedmé otázce, která zněla „jsem seznámen(a) s cíli a posláním SKM a plně s nimi souhlasím“. Studenti s výrokem souhlasili dokonce 100%, z toho 50% respondentů vyjádřilo plný souhlas. Ve druhé kategorii s výrokem souhlasilo 91% respondentů, a z toho také 50% souhlasilo v plné míře.

Se sedmou otázkou souvisela i otázka osmá, tedy „osobnost Dona Bosca vnímám jako svůj vzor při své dobrovolné činnosti“. V této otázce se také objevil silný souhlas v obou kategoriích. 90% studentů považuje Dona Bosca za svůj vzor, a z toho velmi významných 60% respondentů vyjádřilo silný souhlas. Ve druhé kategorii s výrokem souhlasilo 86%, z toho v plné míře souhlasilo 45% pracujících.

S dalším výrokem „důvodem k tomu, abych se stal(a) dobrovolníkem v SKM byla touha po vyplnění mého volného času nějakou smysluplnou činností“ souhlasilo 50% studentů, ale naproti tomu nesouhlasilo 41% pracujících.

S výrokem „zda si respondent(ka) myslí, že lidé v okolí dobrovolnictví vnímají jako prestiž, jako něco co se velmi cení“ v první kategorii souhlasilo 70% studentů. Ve druhé kategorii se odpovědi nepřikláněli ani k souhlasu, ani k nesouhlasu, tedy 41% uvedlo souhlas, 41% nesouhlas, a zbylých 18% vyjadřovalo střední polohu na škále, tj. nemělo na danou otázku názor.

Poslední otázka „zda respondent(a) vedla k dobrovolnictví v SKM touha po nalezení nových kamarádů“ ukázala u první kategorie v 70% souhlas, naproti tomu u kategorie pracujících v 63% nesouhlas.

Tab. 1. Kategorie č. 1 (studenti)

výrok č.	plně souhlasím	souhlasím	nemám názor	nesouhlasím	plně nesouhlasím
1		10%		60%	30%
2	10%	60%	10%	20%	
3	20%	70%	10%		
4	10%	50%	20%	20%	
5	20%	70%		10%	
6	10%	40%	10%	30%	10%
7	50%	50%			
8	60%	30%		10%	
9	10%	40%	40%	10%	
10		70%	20%	10%	
11		70%	10%	20%	

Tab. 1. Kategorie č. 2 (pracující)

výrok č.	plně souhlasím	souhlasím	nemám názor	nesouhlasím	plně nesouhlasím
1		19%		45%	36%
2	18%	27%	10%	45%	
3	18%	50%	5%	27%	
4	14%	45%	9%	32%	
5	18%	50%	5%	27%	
6	18%	9%	18%	41%	14%
7	50%	41%		9%	
8	45%	41%	14%		
9	5%	45%	9%	32%	9%
10		41%	18%	41%	
11	5%	23%	9%	63%	

6.7.2 Analýza rozhovorů

Rozhovor jsem uskutečnila se čtyřmi dobrovolníky, kteří jsou po určitou dobu členy SKM Zlín. Dva respondenti byli muži, a dvě ženy. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 19 do 38 let. Respondent č. 1 je salesián, řeholník, který v SKM dělá vedoucího klubu. Respondentka č. 2 je studentka gymnázia, respondent č. 3 absolvent vysoké školy, zaměstnaný jako product engineer, a respondentka č. 4 je studentka UTB, FHS, oboru sociální pedagogika.

Proces rozhodování

Všichni respondenti shodně uváděli, že pro ně nebylo těžké stát se dobrovolníkem. Respondent č. 1 je salesián a jako důvod, proč působí právě ve Zlíně uváděl vnější impuls, který jej přivedl do SKM, „*můj provinciál, můj představený mě přesídlil do Zlína*“. Rozhodnutí odejít do Zlína předcházelo zvažování možnosti připojit se k formační komunitě, a tedy věnovat se přípravě budoucích salesiánů. „*...šlo o odhodlání dělat něco co mě láká, co mě provokuje*“.

Respondentka č. 2 uvádí, že se stala dobrovolníkem spontánně. Nejprve jela na dětský tábor, který pořádal SKM, a poté začala středisko sama navštěvovat. „*...tam byla jedna holka, která řekla, že jim chybí lidi...mě to hrozně bavilo chodit do klubu...*“.

Respondent č. 3 se o středisku dozvěděl díky tomu, že šel poprvé do kostela, o kterém se dozvěděl od kamaráda. První kontakt se salesiány pro něj byl velmi významný „*...protože já jsem v té době konvertoval, protože ta návštěva v tom kostele, ...byla pro mě první návštěvou po mé duševní konverzi, kdy jsem řešil svůj životní průšvih*“. K této konverzi došlo díky tomu, že se poprvé v životě pomodlil a „*...díky té mé modlitbě se něco v tom průšvihů začalo dít a nějak se to nečekaně vyřešilo, tak věřím tomu, že v tom má prsty Bůh*“. K tomu, aby se poprvé přišel podívat do SKM určitě přispěly osobnosti zlínských salesiánů. „*Když jsem slyšel ty lidi, konkrétně Petra Kopřivu, který tam měl kázání, tak jsem nevěřil vlastním uším...*“. Díky tomuto zážitku přehodnotil svůj názor na církev, kterou do této doby považoval za zkorumpovanou, „*...záleží strašně moc na těch jednotlivých osobnostech...*“.

Respondentka č. 4 se k dobrovolnictví dostala, protože byla v SKM na praxi. Dalším motivem, který uvádí je přímo víra „*Jelikož jsem věřící...tak asi to bude přes tu víru*“. Dalším

impulsem byl osobní zájem o práci s dětmi „...hodně lidí mi říkalo, že mám předpoklady pro práci s dětmi...takže asi to mě vedlo...nejprve ta praxe a pak nějaké ty vnitřní, osobní pohnutky“. Respondentka nesouhlasí s tvrzením, že by pro ni bylo těžké rozhodování stát se dobrovolníkem, ale naopak, byl to pro ni přirozený vývoj, který ji pomohl najít její ztracenou rovnováhu. „*Jak jsem nejprve chodila na tu praxi, tak to bylo v době, kdy jsem prožívala nějaké své osobní problémy a tady mi to hrozně moc pomohlo, že jsem na to zapoměla...*“.

Doba působení v roli dobrovolníka

Respondent č. 1 se věnuje celkově dobrovolnictví rok a tři čtvrtě. Ve Zlíně působí tři čtvrtě roku. „*Minulej rok jsem byl na Slovensku v Popradě, taky zařazený jako dobrovolník a před tím o slovíčku dobrovolník jsem moc neslyšel...*“. Co se týče působení v roli dobrovolníka do budoucnosti, tak je určitým způsobem limitován rozhodnutím provinciála, tedy odvoláním na jiné místo. Mimo tento vnější vliv, jeho osobním přáním je v SKM setrvat. „*Já si sice žádný časový limit nedávám, ale vím, že dobrých šest let by bylo vhodné tady vytrvat, aby to s tou určitou skupinou mělo cenu*“.

Respondentka č. 2 se dobrovolnictví věnuje přibližně sedm let, do této doby počítá i období před patnáctým rokem, kdy byla členkou klubu jako dítě a vypomáhala vedoucím klubu, „*...čistě dobrovolníka jsem začala dělat tady od patnácti*“. Dobrovolnictví by se ráda věnovala i v budoucnosti, do té doby dokud jí to situace umožní, „*...myslím si, že se to dá dělat i při zaměstnání*“.

Respondent č. 3 se dobrovolnictví před působením v SKM nevěnoval. „*Dobrovolníkem jsem od té doby, co jsem začal chodit do kostela...tak čtyři roky*“. Respondent vyjádřil touhu věnovat se dobrovolnictví nadále, „*...nechtěl bych nikdy o tuhle činnost přijít úplně...nedokážu si v současné době představit, že bych neměl tady ten barák (má na mysli SKM), neseťkávat se tady s lidima*“.

Respondentka č. 4 se dobrovolnictví věnuje třetím rokem, tj. od prvního ročníku vysoké školy. I tato respondentka se shoduje s názory předchozích respondentů, kdy by se dobrovolnictví ráda věnovala do doby, dokud jí to situace umožní. Jako určitý omezující faktor uvádí zaměstnání, „*...podle toho jaká bude práce nebo kde bude práce...kdybych měla*

práci ve Zlíně, tak se to dá skloubit, třeba jedenkrát týdně, asi by to nebylo tak intenzivní jak teď, ale nechtěla bych se toho vzdát“.

Náplň dobrovolné činnosti v SKM a přínos dobrovolníka pro organizaci

Respondent č. 1 pracuje v SKM jako vedoucí klubu, který je pro děti a mládež otevřen každý týden od úterý do pátku. Mimo jiné se stará o animátory a dobrovolníky, „... i když pro ten dobrovolný program je tu ještě jeden kněz, který má všechny, jak starší, tak mládež na starosti“. Dobrovolník je toho názoru, že aby byla jeho přítomnost v SKM přínosná pro organizaci, je zde nutný předpoklad vzájemné komunikace a interakce mezi ním samotným, mezi dobrovolníky a také dětmi, které do klubu přicházejí, „...abysme si rozuměli s těma dobrovolníkama a já jim to uměl nabídnout a oni pochopili, že to je nové obohacení, aby se od toho nedistancovali. Pokud tady budou tyhle dvě podmínky z obou stran, tak si máme navzájem co dát...“. K tomu, aby tento předpoklad naplnil si stanovil svůj dlouhodobý cíl. V tomto cíli se hodlá zaměřit především na skupinu dobrovolníků, tedy na mladé dobrovolníky a animátory. Jeho cílem je rozvíjet vztahy v této skupině, a určitým způsobem koordinovat jejich aktivity, „...protože mládež díky svým nápadům a aktivitě by se vrhla do různých směrů, a je třeba uhlídat ten směr...proto se prakticky každý den, když jsem tady snažím, abych měl na ty jednotlivé animátory...pár chviliek, abych jim mohl něco říct, něco s něma dělat...“.

Respondentka č. 2 navštěvuje SKM jedenkrát týdně, „...jsem tady pro mládež od patnácti do osmnácti...“. S jejími vrstevníky hraje hry, pomáhá s přípravou do školy, nebo jim dělá společnost a je vždy připravena je vyslechnout. Svůj přínos pro organizaci vidí právě v ochotě naslouchat, „...já myslím, takové to přátelství, to že ke mně můžou kdykoliv přijít“.

Respondent č. 3: „Začal jsem zde s kamarádem před čtyřma rokama vést volejbalový kroužek...no a pak jsme tady fungovali v nějakém hudebním uskupení, vymysleli jsme hudební festival Pod věží, kterému šéfuju...“. Hudební festival Pod věží je aktivita, která respondentka velmi zaměstnává, protože si vyžaduje velké organizační nasazení, „...naštěstí mám dobrého zaměstnavatele, který mi umožňuje tady tuto práci, všechno vyřizování, protože to je opravdu na půlroční úvazek...“. Dobrovolník v současné době navštěvuje jedenkrát za týden klub pro děti a mládež, a vede pěvecký kroužek. Dobrovolník se snaží, aby jeho prá-

ce byla pro organizaci přínosná, „...snažím se aby ty děcka z toho něco měly, abych jim byl schopný poradit...“. Na druhou stranu bojuje s dilematem, zda je schopný dětem radit správně, a zda je dobré děti ovlivňovat v jejich rozhodnutích, zda není lepší, aby si své rozhodnutí a svůj případný omyl prožili na vlastní kůži. „Někdy je dobré tu zkušenost říct dřív, než se člověk do té situace dostane, a někdy to nechat být a tu situaci nebo tu reakci na tu situaci popsat až se to stane...“. Smysl celé práce v organizaci charakterizuje slovy: „...být druhému kamarádem, být otevřený a očekávat otevřenost...být takový společník“.

Respondentka č. 4 se věnuje převážně práci v klubu dětí a mládeže. „Spíš je to takové jako hrát si s těma dětma a nebo si popovídat...“. Další její aktivitou je výpomoc na pravidelných nealkodiskotékách, které se pořádají jedenkrát za dva týdny. Respondentka se zdráhala hodnotit svůj přínos pro organizaci, zda je její přítomnost v klubu nějakým způsobem přínosná právě pro děti, „...tak já si myslím, že snad jo, že člověk je aktivní jak může, a že se těm dětem snaží poradit jak nejlíp umí“. Po té si uvědomila, že za ní chodí pro radu určité typy mládeže, a že její největší přínos bude v individuální práci s dětmi, „...když jsem tady, tak to odpoledne většinou trávím třeba jen se dvěma lidma...“. Svůj přínos si potvrzuje ve zpětné vazbě, kterou získává od dětí, „...jako to jde poznat, že mají zájem, když se někdy ptají „a přijdeš zase příště“?...“.

Osobní přínos dobrovolnictví

Respondent č. 1 nesouhlasí s tím, že by u něj díky dobrovolnictví došlo k významné změně v oblasti priorit či hodnot. „Radikální změna tam nebyla, ale je to taková nová výzva, to co dělám, dělat poctivě...“. Na druhou stranu je možné konstatovat, že mu dobrovolnictví pomáhá v jeho osobním rozvoji. Přiznává, že se vždy snaží z nových situací vytěžit nové zkušenosti, které jsou pro něj přínosné, a protože oblast dobrovolnictví je plná nových výzev a úkolů, lze zde předpokládat, že samotné dobrovolnictví je pro něj obohacující. „Vždycky jsem se snažil, ...abych z toho pro sebe něco vytěžil, ne sobecky, ale abych se díky tomu něco nového naučil, abych zase kousek sebe díky tomu mohl objevit...a tak já objevuju další svět, další způsob práce...a to mě rozvíjí“. Respondent uvádí, že se díky dobrovolnictví a práci v SKM naučil lépe organizovat svůj čas, jak pracovní, tak osobní, „...určitě větší důraz na plánování, protože to co jsem stíhal na jiných místech...tady, všechno co chci stihnout a měl bych stihnout, tak si ten čas musím rozplánovat ještě poctivěji...“.

Respondentka č. 2 zaznamenala určitý posun v postojích vůči problémové mládeži, „...*když se s něma setkávám, ztrácím předsudky...a taky člověk si říká, že ten člověk, že to není jen o tom jak vypadá, ale může mít taky dobrou povahu...*“. Respondentka přiznává, že jí dobrovolnictví dává nový pohled na svět a nové zkušenosti. Další osobní přínos shledává v propojení praxe a teorie, což je pro ni důležité při studiu, „...*tak si uvědomím, že to tak fakt funguje, že to nejsou jen nějaký poučky, že se mi to pak taky třeba líp učí, když to znám z vlastní zkušenosti*“. Respondentka se mi svěřila, že chce po gymnáziu studovat sociální pedagogiku, k čemuž ji částečně motivuje zkušenost ze SKM.

Respondent č. 3 před několika lety konvertoval, a stal se z něj věřící člověk. Díky této nové zkušenosti došlo u něj i ke změně jeho priorit a hodnot, „...*možná dělat něco pro druhou osobu,...věnovat někomu svůj volný čas...mě to do té doby vůbec nenapadlo, teď to mám zase jako samozřejmost...*“. Práce v SKM začal brát jako součást svého života, „...*prostě mi to přineslo víc, než se asi dá popsat slovem. Prostě jsem předělal svůj životní styl*“. Na otázku „co mu osobně program dobrovolnictví dává“ odpovídá slovy: „*Dává mi to možnost oplácet to, co mi bylo dáno...dává mi to neskutečné možnosti rozvíjet se sám v sobě, díky zkušenostem s děckama, díky jiným zkušenostem s jinýma lidma, díky těm vzdělávacím programům...dává mi to prostě smysl*“. Respondent vyjádřil názor, že pokud by si nepotřeboval udržet svůj určitý životní standard, tak se dobrovolnictví věnuje naplno, „...*momentálně mi to dává víc, než to moje zaměstnání, protože tam chodím vyloženě proto, abych se uživil*“.

Respondentka č. 4 nesouhlasí, že by jí program dobrovolnictví nějak zásadně přiměl přehodnotit své hodnoty či priority, „...*já myslím, že jsem je měla pořád, že jsem v sobě měla vždycky nějaké takové cítění, a že se to spíš prohloubilo, a ne, že by se to zásadně změnilo*“. Největší přínos dobrovolnictví spatřuje v pocitu vnitřního naplnění, který pramení z činnosti pro druhé lidi, „...*prostě strašně moc...člověk má dobrý pocit, že může pomáhat*“. Respondentka uvádí, že se díky zkušenosti ze SKM, a také studiu sociální pedagogiky se naučila lepší komunikaci, „...*já jsem spíš introvert, že když někam přijdu, tak se nezačnu hned s někým bavit... ale teď už je to lepší, ...tady jsem se to naučila, ...tady a hodně mi dala škola*“.

Vnímaná prestiž dobrovolnictví

U respondenta č. 1 jsem nezjišťovala vnímanou prestiž dobrovolnictví, s přihlédnutím k faktu, že dobrovolník je salesián, a proto se u něj uplatňují především náboženské motivy k dobrovolné činnosti.

Respondentka č. 2 na otázku „zda je hrdá na to, že je dobrovolník“ odpovídá: „*Jo, mě to baví, a já jsem ráda, že tu su*“. Dále uvádí, že si myslí, že její okolí je seznámeno s její dobrovolnou činností, a na otázku „jak se k tomu její blízké okolí staví“ říká: „*To nevím, myslím, že rodina mě spíš obdivuje...jako spíš od spolužáků slyším co za to máš, proč to děláš*“. Zde je patrná častá reakce naší společnosti na dobrovolnou činnost, kdy lidé nechápou, proč je někdo ochotný věnovat svůj volný čas a energii pro druhé bez nároku na odměnu.

U respondenta č. 3 jsem nezaznamenala, že by dobrovolnictví vnímal jako prestiž, jako něco co se ve společnosti cenní. „*Já nad tím nepřemýšlím, vůbec. Hrdý? Co to je? (smích) Fakt ne...*“. Spojení slov „hrdost“ a „dobrovolnictví“ vnímá spíše jako chlubení, tedy jako negativní jev, „*...nechlubím se tím, a pak spousta lidí je překvapená, „ty jsi dobrovolník“?, že by si to nemysleli, já to nikde nevytahuju...*“. Není pro něj důležité zveřejňovat fakt, že se věnuje dobrovolnictví, pro něj má tato skutečnost spíše vnitřní hodnotu. Proto pro respondenta není důležité zda má dobrovolnictví nějakou hodnotu pro společnost, „*...pro mě je to jakási součást života, o které nepřemýšlím jestli má nějakou hodnotu nebo nemá, protože já vím, že pro mě má*“.

Naproti tomu respondentka č. 4 neváhala nad odpovědí, „zda je hrdá, že je dobrovolník“. „*No, to určitě. Protože si myslím, že to nemůže dělat každý*“. Je na sebe hrdá, že je dobrovolník, protože prošla určitým výběrem a patří do skupiny lidí, do které nemůže patřit každý, jelikož ne všichni lidé mají předpoklady pro dobrovolnou činnost. Lidé z jejího okolí; tedy rodina, přátelé a spolužáci vědí o tom, že se věnuje dobrovolnictví, ale ještě se nesečkala s negativním názorem, „*...neslyšela jsem nic špatného, nějaké negativní odezvy*“.

Problémy vnímané dobrovolníky

Respondent č. 1 kdyby mohl na dobrovolnictví něco změnit, tak by to byla administrativa s tímto programem spojená, „*...i když chápu, že systém je potřeba, ale protože spíš tíhnu k tomu spontánnímu, nahodilému reagování, tak mě někdy ten systém a to papírování svažuje a zahlcuje...*“. Na otázku „co ho v dobrovolnictví brzdí“ reagoval slovy: „*...to co mě*

brzdí, jsou hranice každého z nás, ať už moje nebo těch druhých a než se navzájem pochopíme...“. Toto omezení vidí v komunikaci mezi ostatními členy SKM. Ne, že by zde panovala špatná komunikace, ale občas dojde k situaci, kdy je nejprve nutné si navzájem porozumět, a poté je možné věnovat se určité aktivitě, „...protože se nejprve musí rozpoznat co ten druhý,... jak mě chápe, jak mi rozumí, protože mluvíme třeba o stejné věci, ale jiným slovníkem“. S tímto komunikačním problémem se lidé setkávají v každé firmě a na každém pracovišti, proto se není čemu divit, že se nevyhýbá ani takové organizaci jakým toto nízkoprahové zařízení je. Mezi nejtěžší zkušenosti respondenta během svého působení v klubu, patří právě situace spojené se vztahy mezi spolupracovníky, animátory a dobrovolníky. Respondent pocíťoval jako obtížné počáteční začlenění do semknuté skupiny animátorů, „...protože já jsem byl pro ně cizí, oni byli cizí i pro mě, tudíž najít společnou cestu k sobě navzájem nebylo tak jednoduché“.

Respondentka č. 2 je s dobrovolným programem spokojená a nic by na něm neměnila, „...asi to беру tak jak to je.“ Jediné co ji brání v dobrovolnictví, je další volnočasová aktivita. Díky časové vytíženosti se nemůže těmto aktivitám věnovat naplno. „Já ještě dělám karate, takže trénování do toho...tohle jsou dvě věci, na který potřebuju dostatek času a oni se trochu bijou“. Tato respondentka za nejtěžší označila také situace spojené se vztahy a komunikací, ovšem týkající se interakcí s nově přichozí mládeží. Je pro ni těžké navázat první kontakt se skupinou mládeže, která do klubu přichází poprvé, „oni jsou vždycky hrozně uzavření...když jsou to dva, tak fajn, ale jak jich je třeba pět, jsou to kluci, tak je to těžké“.

Respondent č. 3 stejně jako předchozí dva dobrovolníci, uvedl jako překážku v jeho dobrovolné činnosti komunikaci mezi lidmi. Objevuje se u něj stejný názor jako u respondenta č. 1, kdy za určitou bariéru považuje to, že je těžké se navzájem pochopit s ostatními členy, „...sjednotit tu myšlenku, tak aby ji všichni stejně chápali je podle mě tak strašně složité a nikdy to nepůjde...spíš ty důsledky toho nepochopení jsou občas tím, co se mi nelíbí“. Dobrovolník za nejtěžší situace považuje první kontakt s problematickou mládeží, tedy obavy z případné intervence. „Do klubu chodí děcka, který jsou v různých situacích, a na ten první kontakt nevíš jak můžeš reagovat“. Respondent se obává možného selhání, že dítěti v krizové situaci špatně poradí. Ovšem tuto svou obavu bere jako další výzvu, „...vím, že tohle je cesta, kterou se musím naučit, jestli chci těm děckám něco přinést“.

Respondentka č. 4 by na chodu organizace, či na dobrovolném programu nic neměnila z důvodu krátké doby působení v SKM. „*Ještě se mi to zdá zatím krátko, na to, abych to posuzovala, protože se nezúčastňuju všech akcí*“. Respondentka za částečně omezující faktor považuje výpomoc na pravidelných nealkodiskotékách. Na jednu stranu přiznává, že se zde angažuje zcela z vlastního zájmu, bez toho, že by to byla její povinnost, ale na druhou stranu tyto služby považuje za náročné. „*Když tady člověk musí být od půl třetí až do těch jedenácti, tak je problém ta pozdní hodina...ale dá se to jako vydržet, ale třeba někdy už je toho na člověka moc*...“. Respondentka si nedokázala vybavit nejtěžší moment, který v klubu zažila, nakonec přece jen uvedla počáteční obavy ze vstupu do nové komunity, mezi nové lidi, „*...možná takové to první setkání, jak jde člověk poprvé někam do neznáma*“.

Osobní vztah k víře

Respondent č. 1 na otázku „co pro něj znamená víra“ odpovídá: „*Víra to je vztah. Bez toho vztahu by byl každý z nás osamělý*“.

Respondentka č. 2 je také věřící a víra pro ni znamená zázemí; místo, kde se cítí v bezpečí. „*Pro mě je asi víra, že se mám kam obrátit, kam jít...a když se nemám na koho obrátit, tak se obracím k Bohu*“.

Respondent č. 3 se stal věřícím přibližně před čtyřmi lety. „*Vzhledem k tomu, že jsem před těma pár rokama konvertoval, tak v tom vidím čím dál větší smysl a strašně mě fascinuje, že se tady dokáže ta víra propojit s tou prací*“. Podle mého názoru právě respondentova dobrovolná činnost v SKM pomáhá utužovat a naplňovat jeho víru v Boha.

Respondentka č. 4 je také věřící. Sice se přiznala, že je evangelického vyznání, a salesiánská víra je postavena na katolickém základě, ovšem tato instituce je nakloněna všem lidem bez rozdílu národnosti či vyznání. „*Víra pro mě znamená hodně...a nedokážu si představit svůj život bez víry, bez toho, že bych si zašla někam do kostela, teda aspoň jedenkrát za rok, když už jindy ne*“. Respondentka uvádí, že pro její víru není důležité navštěvovat pravidelně bohoslužby, „*...když se doma pomodlím, tak to je pro mě to samé...hlavní je, že věřím*“.

6.7.3 Závěr výzkumu

Na základě informací zjištěných dotazníkovou technikou jsem dospěla k závěru, že u kategorie studentů, patří mezi nejdůležitější motivy ke vstupu do SKM Zlín, a tedy rozhodnutím stát se dobrovolník či animátor, motiv nalezení nových kamarádů a motiv víra v Boha. U kategorie pracujících byly tyto motivy méně zřetelné, a pro posouzení významnosti daného jevu by bylo zapotřebí použít jiné kvantitativní zpracování dat.

Jako dalším významným motivem u kategorie studentů, se ukázal motiv vyplnění volného času a u kategorie pracujících se opět nepotvrdil. Dále se ukázalo, že malé množství osob váhalo před vstupem do sdružení. Pro studenty je dobrovolnictví příležitostí k tomu, aby mohli sloužit Bohu. Téměř všichni dobrovolníci jsou seznámeni s cíli a posláním SKM a jsou s nimi náležitě ztotožnění. Tento fakt bude podle mých předpokladů výsledkem zpracovaného vzdělávacího systému, který v SKM Zlín funguje. To potvrzuje i další zjištění, kdy téměř všichni dotázaní vnímají osobnost Dona Boska jako svůj vzor. Podle mého názoru by nebylo možné dojít k takovému zjištění, kdyby ve středisku nepanovala vnitřní shoda, a kdyby její vedení pevně nedodržovalo své stanovené cíle a poslání.

Další zajímavé zjištění se týká vnímání prestiže dobrovolnictví, kdy z odpovědí respondentů bylo patrné, že mladší kategorie, tedy studenti, dobrovolnictví vnímají jako cennou hodnotu pro společnost, ovšem u starší kategorie pracujících byly odpovědi méně jednoznačné. Také během rozhovorů s vybranými respondenty jsem zaznamenala paralelu k dotazníkovému šetření. Tento fakt přisuzuji doznívání důsledků dlouholeté zkušenosti naší starší generace, kterou si nesou z období minulého režimu. Během socialismu byla dobrovolnická činnost zbavena svého základního principu, tedy prvku spontaneity, protože dobrovolnictví bylo totalitním režimem zneužíváno pro své účely.

Mezi hlavní problémy, které respondenti uvedli v interview, patří bariéry v komunikaci, které se objevují při běžné interakci jednak mezi animátory, dobrovolníky a mládeží, a jednak mezi animátory a dobrovolníky navzájem. Možná není vhodné použít slovo „problém“, protože nedostatky v komunikaci jsou zcela běžným jevem v každé společnosti či komunitě, kde spolu musí kooperovat více lidí.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo zjistit motivy, které vedou členy SKM k rozhodnutí angažovat se v dobrovolné činnosti. Díky této práci jsem měla možnost poznat, že vnitřní svět každého člověka, který se věnuje dobrovolnictví je neskutečně složitý prostor, a jsem moc ráda, že jsem měla možnost do těchto světů alespoň částečně nahlédnout. Jelikož každý jedinec, který se věnuje pomáhání je jiný, a do SKM vstupuje s jinými osobními pohnutkami a motivy, tak je také velmi složité přesně popsat a určit tuto individuální motivaci.

Doufám, že můj výzkum bude alespoň částečně přínosný pro vedení SKM Zlín, a že jim pomůže odhalit některé z možných motivů, se kterými k nim přicházejí potencionální dobrovolníci. Jsem si vědoma určitých nedostatků mé práce. Během výzkumu jsem například zjistila, že dotazník není zcela vhodný pro celou věkovou škálu dobrovolníků, a že jsem jej spíše koncipovala pro mladší generaci. Při sestavování dotazníku jsem vycházela z předpokladu, že dobrovolníky jsou z větší části studenti, tak jak jsem se s nimi setkala během praxe v Lublani. Také si uvědomuji, že za použití jiných výzkumných technik a metod bych mohla dojít ke zcela jiným závěrům.

Díky této práci jsem se dozvěděla podle mého názoru velmi zajímavou informaci, a tou je fakt, že dobrovolnictví má neskutečně důležitou schopnost nepřikládat vlastním problémům přehnanou důležitost. Dobrovolnictví tak pomáhá lidem obracet pozornost od sebe samých k druhým lidem. Dobrovolníci mají také neskutečnou příležitost k interakci s dalšími členy komunity, která jim umožňuje vnímat sebe i z pohledů druhých. Tato cenná zpětná vazba jim pak dopomáhá korigovat představy o vlastní osobě a neustále na sobě pracovat.

Dále jsem díky této práci pochopila, že církve může mít i jinou tvář. Že tato tvář není jen asketická a pokrytecká, ale že ve spojení s nadčasovým výchovným programem Dona Boska, a pod vedením oduševnělých osobností na správném místě, může být i velmi inspirativní jak pro mládež, která středisko navštěvuje, tak pro všechny dobrovolníky a animátory.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] BERGEROVÁ, M. *Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci*. Praha: Portál pro Národní dobrovolnické centrum HESTIA, 2005. ISBN 80-7367-017-8.
- [2] BOSCO, T. *Dej mi duše: Salesiánská tradice*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-882-8.
- [3] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-246-0139-7.
- [4] FRIČ, P., a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. 1. vyd. Praha: Agnes, 2001. 115 s. ISBN 80-902633-7-2.
- [5] HEWSTONE, M., STROEBE, W. *Sociální psychologie: Moderní učebnice sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-092-5.
- [6] HOMOLA, M. *Motivace lidského chování*. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1997.
- [7] ILSLEY, P., J. *Enhancing the Volunteer Experience: New Insights on Strengthening Volunteer Participation, Learning, and Commitment*. 1st ed. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1990. ISBN 1-55542-289-6.
- [8] LORENZOVÁ, J. *Pomáhání a pomáhající profese*. In *Člověk, prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- [9] MAŇÁK, J., ŠVEC, V., ŠVEC, Š. *Slovník pedagogické metodologie*. 1. vyd. Brno : Paido, 2005. ISBN 80-7315-102-2.
- [10] MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- [11] MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- [12] NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: Academia, 1997a. ISBN 80-200-0592-7.

- [13] NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. 2. vyd. Praha: Academia, 1997b. ISBN 80-200-0628-1.
- [14] NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0690-7.
- [15] PAVLICOVÁ, H. a kol. *Slovník – Judaismus, Křesťanství, Islám*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. 80-204-0440-6.
- [16] PIKNOVÁ, M. *Uplatňování preventivního systému Dona Boska v salesiánském středisku ve Zlíně*. Olomouc, 2006. Bakalářská práce na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci na katedře křesťanské výchovy. Vedoucí bakalářské práce Doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D.
- [17] SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister&Principal, 2002. ISBN 80-85947-80-3.
- [18] SOKOL, J. *Člověk a náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 80-7178-886-4.
- [19] ŠORMOVÁ, Lucie. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006.
- [20] TOŠNER, J. Dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností. *Sociální politika*, 2001, roč. 27, č. 9.
- [21] TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.
- [22] VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: ISV, 1997. ISBN 80-85866-20-X.
- [23] WRIGHT, R. *Morální zvíře: Proč jsme to, co jsme*. Praha: Nakladatelství Lidových novin, 2002. ISBN 80-7106-612-5.

Internetové zdroje:

- [24] LEČBYCH, M. *Altruismus v životě lékaře* [online]. [cit. 2007-03-18]. <<http://martinlecbych.sweb.cz/publikace/Altruismus%20v%20zivot%20lekare.pdf>>

Interní zdroje:

- [25] Salesiánský klub mládeže Zlín. *Salesiánský klub mládeže Zlín* [prezentační film na DVD]. Zlín: Studio Staroveský, 2006 [cit. 2007-04-19].
- [26] *Dobrovolníci v neziskových organizacích*. 1. vyd. Praha: Informační centrum neziskových organizací, 2001.
- [27] *Práce v salesiánském duchu: Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. Sestavili Váňová, J., Kaplánek, M. Praha: Salesiánská provincie, 2002.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

např.	například
tj.	to je
tzn.	to znamená
EU	Evropská unie
OSN	Organizace spojených národů
YMCA	Young Men's Christian Association (křesťanské sdružení mladých lidí)
AGNES	Agentura neziskového sektoru
NROS	Nadace rozvoje občanské společnosti
INEX-SDA	Sdružení dobrovolných aktivit
SKM	Salesiánský klub mládeže Zlín
SDB	Salesiáni Dona Bosca
UTB	Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
FHS	Fakulta humanitních studií

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Kategorie č. 1 (studenti).....	48
Tab. 2. Kategorie č. 2 (pracující).....	48

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Schéma rozhovoru
- P II Dotazník – posuzovací škály
- P III Transkript rozhovoru č. 1
- P IV Transkript rozhovoru č. 2
- P V Transkript rozhovoru č. 3
- P VI Transkript rozhovoru č. 4

PŘÍLOHA P I: SCHÉMA ROZHOVORU

1. Jak ses o SKM ve Zlíně dozvěděl(a)?
2. Jak dlouho se věnuješ dobrovolnictví?
3. Byl(a) jsi již někdy dříve dobrovolníkem?
4. Co pro tebe bylo tím rozhodujícím impulzem?
5. Co vlastně jako dobrovolník děláš? Co je náplní dobrovolné práce?
6. Vzpomínáš si na své první dojmy ze vstupu do SKM? (Jestliže ano, zvýšil tento první dojem tvůj zájem o to, aby ses stal(a) dobrovolníkem právě v této organizaci)?
7. Změnilo dobrovolnictví tvůj pohled na svět, na tvoje priority?
8. Jsi hrdý na to, že jsi dobrovolníkem?
9. Ví o tom, že se věnuješ dobrovolné činnosti tvé nejbližší okolí (rodina, přátelé, spolužáci...) a pokud ano, jak na tuto informaci reagovali?
10. Co ti osobně program dává?
11. Myslíš si, že tvá přítomnost v SKM je přínosná pro děti, se kterými zde trávíš čas?
12. Co se ti na tvé činnosti líbí?
13. Je něco, co se ti na ní nelíbí? Co bys změnil(a)?
14. Je něco co ti brání nebo tě brzdí v dobrovolnictví?
15. Jaké jsou podmínky pro tvoji práci. Myslím ze strany organizace? Považuješ je za dobré?
16. Co ses v SKM naučil(a)?
17. Co pro tebe bylo v SKM nejtěžší?
18. V čem je podle tebe hlavní smysl práce, kterou děláš?
19. Jak dlouho bys v této činnosti chtěl(a) vytrvat?
20. Přinesla ti dobrovolnická zkušenost nějakou cennou informaci o tobě samé(m)?
21. Co pro tebe dobrovolnictví znamená obecně?

22. Co pro tebe znamená slovo „víra“? Jsi věřící?

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK – POSUZOVACÍ ŠKÁLY

Jméno:

Věk:

Škola/zaměstnání:

1. **Dlouho jsem váhal(a) před tím, než jsem se stal(a) dobrovolníkem v SKM.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

2. **Nejdůležitějším motivem k tomu, abych se stal(a) dobrovolníkem v SKM je má víra v Boha.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

3. **Myslím si, že údělem každého věřícího člověka je pomáhat lidem, kteří jsou nějakým způsobem znevýhodněni či pomoc potřebují.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

4. **Víra v Boha mne ovlivňuje téměř při každé činnosti.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

5. **Dobrovolnictví je pro mne příležitost k tomu, abych mohl(a) sloužit Bohu.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

6. **K dobrovolnictví v SKM mě přivedl(a) kamarád(ka).**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

7. **Jsem seznámen(a) s cíli a posláním SKM a plně s nimi souhlasím.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

8. **Osobnost Dona Bosca vnímám jako svůj vzor při své dobrovolné činnosti.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

9. **Důvodem k tomu, abych se stal(a) dobrovolníkem v SKM, byla touha po vyplnění mého volného času smysluplnou činností.**
plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

10. Myslím si, že lidé v mém okolí dobrovolnictví vnímají jako prestiž, jako něco, co se velmi cenní.

plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

11. K dobrovolnictví v SKM mě vedla touha po nalezení nových kamarádů.

plně souhlasím   souhlasím   nemám názor   nesouhlasím   plně nesouhlasím

PŘÍLOHA P III: TRANSKRIPT ROZHOVORU Č. 1

Respondent č. 1

věk: 38

salesián – vychovatel v SKM

1. Jak si se o salesiánském klubu mládeže dozvěděl?

Pro mě je to jasné, protože můj provinciál, můj představený mě přesídlil do Zlína, do tohoto místa, tak jak to považoval za správné.

2. Jak dlouho se věnuješ dobrovolnictví?

Dobrovolnictví? Tak tady ve Zlíně jsem vlastně tři čtvrtě roku. Minulej rok jsem byl na Slovensku v Popradě, taky zařazený jako dobrovolník a před tím o slovíčku dobrovolník jsem moc neslyšel, takže otázka je, co je přesně obsahem dobrovolné práce...potom by se dalo říct jak dlouho jsem nebo nejsem dobrovolník, ale oficiálně v pravém slova smyslu prakticky rok a tři čtvrtě.

3. Jako salesián máš vystudovanou teologickou školu?

Ne, nemám...u nás u salesiánů jsou vlastně dvě skupiny lidí...kněží, kteří mají automaticky vystudovanou teologii, a řeholní bratři, kteří mají vystudované to, co zrovna vystudovali, podle toho tedy, na co se zaměří, na co se specifikují. Já jsem přišel k salesiánům prakticky s výučním listem, bez maturity, hned na to jsem si udělal maturitu...pedagogickou, a v této chvíli mám úplné střední vzdělání.

4. Co bylo tím prvním krokem nebo prvním impulsem v tom, že jsi se rozhodl, že budeš dobrovolník...jestli díky tomu, že jsi salesián, jsi se seznámil s tou možností stát se dobrovolníkem?

Tak, já jsem odcházel před rokem a tři čtvrtě na slovensko jako dobrovolník ze dvou důvodů, jednak proto, že jsem šel jak se říká na zkušenou do zahraničí...a před lety, když u nás byl takový oběžník s otázkami, tak jedna z otázek byla, jestli by se ten někdo připojil do formace, do toho, že by žil a pracoval ve formační komunitě. To je přece jen specifický způsob života, člověk se věnuje budoucím potencionálním salesiánům. Práce ve středisku je „od – do“, a ve formační komunitě žádné časové mantinely nejsou. A já jsem kdysi dávno řekl ano tomuhle, a provinciál mě na základě tohoto rozhodnutí poslal na Slovensko, jako dobrovolníka...takže svým způsobem šlo o odhodlání dělat něco co mě láká, co mě provokuje.

5. Co je náplní tvé dobrovolné činnosti?

Tady ve Zlíně jsem vedoucí klubu dětí a mládeže, takže prakticky od úterka do pátku, celý ten klub...jak tady děcka přicházejí...mám na starosti animátory a dobrovolníky, i když pro ten dobrovolný program je tu ještě jeden kněz, který má všechny, jak starší, tak mládež na starosti.

6. Změnilo ti dobrovolnictví, (když se zaměříme na to, co dobrovolnictví obsahově znamená)...jestli ti nějakým způsobem změnilo život, pohled na svět, tvoje priority?

Radikální změna tam nebyla, ale je to taková nová výzva, to co dělám, dělat poctivě...objevují se nové otázky, jinak formulované otázky...například věty jak jsou položené, styl...takhle, když se to řekne salesiánským způsobem, slovníkem Dona Bosca, tak to má určitá slova,...když se to řekne pedagogickým, psychologickým slovníkem, tak se to řekne zase jinak, ale je to o tomtéž, takže ta dobrovolnická práce, když se to nazve tím pedagogickým slovníkem, tak se to nazve jinak, ale zase to člověku položí nové otázky znova a znova, a to je hlavní.

7. Co Ti osobně tady tento program, ve kterém se angažuješ dává...co Ti dává jako člověku?

Vždycky jsem se snažil, abych z těch okamžiků, z těch výzev a úkolů, které jsou přede mnou postavené, abych z toho pro sebe něco vytěžil, ne sobecky, ale abych se díky tomu něco nového naučil, abych zase kousek sebe díky tomu mohl objevit...a svým způsobem se tohle daří, protože to je jiný styl, který jsem byl doposud zvyklý dělat, a tím pádem objevuji, jak moc jsem schopný všechny ty nové nároky dobrovolné práce přijmout, a které věci si ještě dělám podle svých zažitých věcí...tak já objevuju další svět, další způsob práce...a to mě rozvíjí.

8. Když jsme u toho rozvíjení, tak jak si myslíš, že tvá přítomnost v SKM rozvíjí ty děti, se kterými zde trávíš čas...co jim to dává, co ty sám jim dáváš?

Za tu dobu co jsem na různých místech byl, s různými skupinami mládeže, s věřícími, nevěřícími, s rómskou, z pašáku,...tak vím, že mám co dát. Další otázka je, abysme si rozuměli s těma dobrovolníkama a já jim to uměl nabídnout a oni pochopili, že to je nové obohacení, aby se od toho nedistancovali. Pokud tady budou tyhle dvě podmínky z obou stran, tak si máme navzájem co dát...a dáváme už teď, protože když se mě při nějaké chvíli, ať už s mládeží věřící nebo nevěřící nebo s dobrovolníkama..., a když se občas rozpovídám, mají si z toho co vzít, jenom tu příležitost využít.

9. Je něco, co se ti na dobrovolnictví nelíbí? Co bys změnil?

Já osobně jsem spíš člověk spontánní než systematick, i když chápu, že systém je potřeba, ale protože spíš tíhnu k tomu spontánnímu, nahodilému reagování, tak mě někdy ten systém a to papírování svazuje a zahlcuje... takže papíry, administrativa, to je něco co sice chápu, ale je to náročné.

10. Je něco co tě brzdí v této dobrovolnické činnosti?

Protože vím, že v sobě nějaký ten bláznivý motor, který mě žene dál mám, tak to co mě brzdí, jsou hranice každého z nás, ať už moje nebo těch druhých a než se navzájem pochopíme, tak se toho času vyplývá...tím pádem se nemůže dělat spousta zajímavých věcí, protože se nejprve musí rozpoznat co ten druhý,... jak mě chápe, jak mi rozumí, protože mluvíme třeba o stejné věci, ale jiným slovníkem. A to jsou potom ty různé hranice a omezení.

11. Jaké jsou podmínky pro tvoji práci. Myslím ze strany organizace? Považuješ je za dobré, jestli jsi spokojený se zázemím, které ti dává?

Já jsem byl vždycky zvyklý, že technické vybavení byly podstatně skromnější, takže jsem nikdy nebyl zvyklý na to, abych měl k dispozici spoustu různé techniky a pomůcek. Ale to co je tady nabídnuto, poskytnuto...svým způsobem i administrativa...to vše je pomoc, která mi usnadňuje práci.

12. Co ses tady, v tomto klubu nového naučil? Jestli jsi zde zažil nějaké nové zkušenosti, které se ti natolik vryly do paměti, že to bereš jako osobní zkušenost?

Osobní zkušenost je určitě větší důraz na plánování, protože to co jsem stíhal na jiných místech...tady, všechno co chci stihnout a měl bych stihnout, tak si ten čas musím rozplánovat ještě poctivěji. Takže je to o tom plánování pracovního času, osobního času.

13. Co pro tebe bylo tady nejtěžší? Jaká zkušenost byla pro tebe nejtěžší?

Co se týče výchovných problémů, tak jsem tu nedloubnul do něčeho, co bych už neměl zažité. Ale spíš vztahy...vztahy spolupracovníci, animátoři. Tím, že tady animátoři tvoří už několik let sehranou skupinu, těžko předpokládat, že nově příchozího, cizího člověka s otevřenou náručí přijmou. A protože já jsem byl pro ně cizí, oni byli cizí i pro mě, tudíž najít společnou cestu k sobě navzájem nebylo tak jednoduché. I proto, že oni jsou náctiletí, a já jsem starý chlap (pro ně), tudíž předpokládají, že já půjdu jim naproti. A protože oni se drží pohromadě, bylo těžko mezi ně proniknout.

14. V čem je podle tebe hlavní smysl tvé práce?

Já jsem si jako svůj dlouhodobý cíl určil,... pro tuto chvíli, animátory, mladé dobrovolníky a vztahy s nima a mezi něma, protože to co probíhá mezi něma, ve skupině okolo třiceti mladých lidí...je to co jsem prožil v jiných skupinách mládeže a to bez přispění dospělého, který tam přináší nějakou aktivitu, ale současně tam drží nějaký směr...protože mládež díky svým nápadům a aktivitě by se vrhla do různých směrů, a je třeba uhlídat ten směr...proto se prakticky každý den, když jsem tady snažím, abych měl na ty jednotlivé animátory, kteří tady jsou,... měl pár chvilku, abych jim mohl něco říct, něco s něma dělat...tohle je moje předsevzetí.

15. Jak dlouho bys v této činnosti chtěl vytrvat? Jak dlouho bys ještě chtěl dělat dobrovolníka?

Pro mě, protože jsem zde vyslaný provinciálem, tak je určitý limit...odvolání na jiné místo. To je jedna věc, vnější. Pro mě samotného, jelikož jsem zde již zakořenil a zakořeňuju v těch vztazích a na tomto místě čím dál tím víc, tak nějaké rychlé přesídlování je nefér, jak vůči sobě, tak vůči těm děckám. Já si sice žádný časový limit nedávám, ale vím, že dobrých šest let by bylo vhodné tady vytrvat, aby to s tou určitou skupinou mělo cenu.

16. Co pro tebe dobrovolnictví znamená obecně?

Mít odvalu udělat nějaký krok mimo svůj zaběhaný svět, mimo to kde to znám, kde to mám jasné, udělat krok někam dál, a ono mu to něco otevře.

17. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Víra to je vztah. Bez toho vztahu by byl každý z nás osamělý.

Děkuji za rozhovor

PŘÍLOHA P IV: TRANSKRIPT ROZHOVORU Č. 2

Respondent č. 2

věk: 19

studentka gymnázia

1. Jak ses o salesiánském klubu mládeže dozvěděla?

Tak já jsem se jako malá holka dostala na tábor, v deseti letech, a od té doby jsem se potkávala s děčkama a s těma vedoucíma, kteří vedli středisko, který bylo ještě dole ve městě... a pak se to přestěhovalo tady na Jižňáky, tak jsem pak začala tady.

2. Jak dlouho se věnuješ dobrovolnictví?

Tak asi sedm let,...já jsem vlastně začala od dvanácti s mladšíma děčkama a pak tady. Čistě dobrovolníka jsem začala dělat tady od patnácti.

3. Co bylo pro tebe tím rozhodujícím impulsem, že ses stala dobrovolníkem?

To vzniklo spontánně... tam byla jedna holka, která řekla, že jim chybí lidi... mě to hrozně bavilo chodit do klubu, hrát si s děčkama, oni mě hrozně brali, to bylo strašně fajn, jako když mě potom respektovali...

4. A co tady jako dobrovolník děláš, co je náplní tvé dobrovolné činnosti?

Chodím sem jedenkrát týdně a jsem tady pro mládež od patnácti do osmnácti... hrajeme různé hry jako fotbal... a různě si vykládáme, třeba probíráme problémy s rodičema, píšeme domácí úkoly

5. Změnilo ti dobrovolnictví pohled na svět, tvoje priority?

Já si myslím, že asi jo, protože spousta lidí má na tyhle lidi, kteří jsou z těch rozpadlých rodin takový názor, že si za to můžou sami... ale ono to tak není, protože ono je to hodně o výchově, že za to nemůžou... tak když se s něma setkávám, ztrácím předsudky... a taky člověk si říká, že ten člověk, že to není jen o tom jak vypadá, ale může mít taky dobrou povahu... můžu říct, že některých lidí, kteří sem chodí, že kdybych je potkala na ulici, tak bych se jich asi bála, ale že ve skutečnosti jsou to fajn lidi.

6. Jsi hrdá na to, že jsi dobrovolník?

Jo, mě to baví, a já jsem ráda, že tu su.

7. Ví o tom, že jsi dobrovolník tvé nejbližší okolí? Jak se na to tváří tví kamarádi, spolužáci?

Já myslím, že jo, asi né úplně všichni... ale ví to.

8. A jak se k tomu staví, jestli tě třeba obdivují?

To nevím, myslím, že rodina mě spíš obdivuje...jako spíš od spolužáků slyším co za to máš, proč to děláš.

9. Co ti osobně tento program dává?

Tak určitě ten pohled na svět a pak taky řadu zkušeností...a taky různé věci, který se učím ve škole (protože chci jít na sociální pedagogiku), tak si uvědomím, že to tak fakt funguje, že to nejsou jen nějaký poučky, že se mi to pak taky třeba líp učí, když to znám z vlastní zkušenosti.

10. Co se ti líbí na dobrovolné činnosti, na tvé práci v klubu?

Úplně všechno, že je pokaždé jiná...není to o tom, že sedím u počítače a něco píšu.

11. A co se ti zase na druhou stranu nelíbí, co bys změnila, kdybys mohla?

Asi nic, asi to беру tak jak to je.

12. Je něco co tě brzdí v této dobrovolné činnosti?

Já ještě dělám karate, takže trénování do toho...tohle jsou dvě věci, na který potřebuju dostatek času a oni se trochu bijou.

13. Jaké jsou podmínky pro tvoji práci. Jestli jsi spokojená s tím, co ti zde poskytuje organizace, jaké je zde vybavení?

Já myslím, že jo. Je tu všechno co potřebuju.

14. Co ses v tomto klubu nového naučila? Když si říkala, že chceš studovat sociální pedagogiku, jestli si myslíš, že ti tato zkušenost pomůže i v tvé budoucí práci?

Právě proto, že chci studovat sociální pedagogiku, tak je pro mě důležitá práce se skupinou, vymýšlet ty hry...a myslím si, že za ty roky o tom aspoň něco vím.

15. Co pro tebe tady bylo nejtěžší?

Pro mě je asi vždycky nejtěžší pokaždé, když přijde větší skupinka lidí, tak se k ní dostat. Protože oni jsou vždycky hrozně uzavření...když jsou to dva, tak fajn, ale jak jich je třeba pět, jsou to kluci, tak je to těžké.

16. V čem je podle tebe hlavní smysl tvé práce?

Ten prostor je tu pro to, aby sem děcka mohly kdykoliv přijít, aby ten volný čas netrávily na ulici, aby tu našli nové kamarády, přátele, možná nějakou tu lásku, obětí. A konkrétně můj přínos...já myslím, takové to přátelství, to že ke mně můžou kdykoliv přijít.

17. Jak dlouho bys v této činnosti chtěla vytrvat? Jak dlouho by ses ještě chtěla věnovat dobrovolnictví?

Tak dokud to půjde, dokud to čas a vůbec situace umožní. Myslím si, že se to dá dělat i při zaměstnání.

18. Přinesla ti tato zkušenost s dobrovolnictvím, nějakou cenou zkušenost přímo pro tebe?

No určitě...mě to například hodně pomohlo v tom, že teď už jsem mnohem komunikativnější než jsem byla...takže moje práce bylo to, být komunikativní, ale já jsem nebyla...to jsem se musela naučit. Pomohlo mi to nebát se mluvit s cizími lidmi.

19. Co pro tebe dobrovolnictví znamená obecně?

Asi něco jako dělat něco zadarmo, i když to je asi blbé slovo...ale asi jako někomu pomáhat, něco organizovat...

20. Co pro tebe znamená slovo „víra“? Jsi věřící?

Jsem věřící...a víra? Pro mě je asi víra, že se mám kam obrátit, kam jít...a když se nemám na koho obrátit, tak se obracím k Bohu.

Děkuji za rozhovor

PŘÍLOHA P V: TRANSKRIPT ROZHOVORU Č. 3

Respondent č. 3

věk: 33

product engineer

1. Jak ses o tomto klubu mládeže dozvěděl?

Vlastně tak, že jsem šel do kostela, který byl ještě v buňkách...o tom kostele jsem se dozvěděl od kamaráda, o středisku následně od lidí z kostela.

2. Jak dlouho se věnuješ dobrovolnictví?

V podstatě od té doby co jsem začal chodit do kostela...tak čtyři roky.

3. Byl si někdy před tím dobrovolníkem?

Ne, tohle je první zkušenost.

4. Co bylo pro tebe tím rozhodujícím impulsem, že ses stal dobrovolníkem v salesiánském klubu?

Mě to přišlo za první prospěšné, za druhé jsem v tom našel nějaký smysl...smysluplnost té práce...asi ten první impuls bylo to, že mi to imponovalo v tom směru, že jsem to považoval za správné.

5. A co tady jako dobrovolník děláš, co je náplní tvé dobrovolné činnosti?

Začal jsem zde s kamarádem před čtyřma rokama vést volejbalový kroužek...no a pak jsme tady fungovali v nějakém hudebním uskupení, vymysleli jsme hudební festival Pod věží, kterému šéfuju...to je jedna velká dobrovolnická práce, protože za to není ani koruna a hodně času to zabere...naštěstí mám dobrého zaměstnavatele, který mi umožňuje tady tuto práci, všechno vyřizování, protože to je opravdu na půlroční úvazek...Teď v současné době tady vedu kroužek zpívání. Jinak jsem tady jeden den v týdnu v klubu pro děti a mládež...a nevím jestli tady ještě něco mám...prostě jsem to začal brát jako součást svého života, prostě mi to přineslo víc, než se asi dá popsat slovem. Prostě jsem předělal svůj životní styl.

6. Dokážeš si vzpomenout, na ten první kontakt se salesiány a s klubem? Pokud ano, jestli tě tento první dojem utvrdil v tom, že by ses chtěl věnovat dobrovolnictví? Nebo ti to splývá?

Ne, pro mě je to výrazné, protože já jsem v té době konvertoval, protože ta návštěva v tom kostele, tenkrát ještě v buňkách, byla pro mě první návštěvou po mé duševní konverzi, kdy jsem řešil svůj průsvih životní a poprvé v životě...já jsem nebyl pokřtěný, nikdo mě nevedl

k víře, ale došlo to tak daleko, že jediné východisko jsem našel v Bohu. Možná měsíc před tou mou návštěvou v buňkách jsem se poprvé pomodlil... a tohle bylo moje první setkání se mší, a úplně mě to dostalo, protože já jsem se před tím věnoval nějakému osobnímu rozvoji, vzdělávání, a to co jsem slyšel na té mši jako kázání, to mě takovým způsobem oslovilo... a šel jsem do kostela, protože díky té mé modlitbě se něco v tom průšvihy začalo dít a nějak se to nečekaně vyřešilo, tak věřím tomu, že v tom má prsty Bůh. Když jsem slyšel ty lidi, konkrétně Petra Kopřivu, který tam měl kázání, tak jsem nevěřil vlastním ušima, jsem si říkal, to snad není možné... já jsem si vždycky církve představoval jako zkostnatělou instituci, což když už to teď můžu vzít s odstupem, tak vidím, že v mnohých místech je, ale že záleží strašně moc na těch jednotlivých osobnostech... a zrovna v té době tady byli snad ti nejlepší salesiáni, co vůbec znám, kteří dávali dohromady dobrovolníky... a z toho všeho to vzniklo, takže já jsem měl neskutečný zážitek z toho prvního setkání. Pro mě to znamená historický zlom v mém životě.

7. Teď vím, že církve ti změnila život, ale co konkrétně dobrovolnictví? Změnilo ti dobrovolnictví pohled na svět, tvoje priority?

Každá změna podle mě vyvolává další změny, takže určitě, ale nedokážu to teď hodnotit... možná dělat něco pro druhou osobu, tak bych to asi charakterizoval, i když to není přesné... věnovat někomu svůj volný čas... mě to do té doby vůbec nenapadlo, teď to mám zase jako samozřejmost, takže ono je to těžké, když v tom člověk žije to specifikovat.

8. Jsi hrdý na to, že jsi dobrovolník?

Já nad tím nepřemýšlím, vůbec. Hrdý? Co to je? (smích) Fakt ne...

9. Ví o tom, že jsi dobrovolník tvé nejbližší okolí? Ví třeba o tom tvoji spolupracovníci?

To se dá spojit, ta otázka před tím, jestli se tím chlubím, nebo nechlubím... nechlubím se tím, a pak spousta lidí je překvapená, „ty jsi dobrovolník“?, že by si to nemysleli, já to nikde nevytahuju... ano, řeknu to tehdy, když je potřeba to říct, ale zbytečně to do placu nehážu. Já si myslím, že každý člověk má svoje hodnoty a říct dobrovolník a dobrovolník, je taky rozdíl, pro mě je to jakási součást života, o které nepřemýšlím jestli má nějakou hodnotu nebo nemá, protože já vím, že pro mě má.

10. Co ti dalšího tento program dává?

Dává mi to možnost oplácet to, co mi bylo dáno... dává mi to neskutečné možnosti rozvíjet se sám v sobě, díky zkušenostem s děckama, díky jiným zkušenostem s jinýma lidma, díky těm vzdělávacím programům. Já vím, že spousta z těch mladších... třeba já si už tohodle

vážím, ale nevážil jsem si toho do takové míry jako bych měl...a vím, že spousta z těch mladších dobrovolníků to taky tak má. Ale to je normální, ale právě proto já jsem za to možná víc vděčný a dávám do toho taky víc aktivity pokud můžu...co mi to dává?...dává mi to prostě smysl.

11. Myslíš si, že tvá přítomnost, přítomnost tvé osobnosti v tomto klubu je pro děti nějakým způsobem přínosná? Co ty osobně jim dáváš, jak je můžeš obohatit?

Tohle nevím jestli jsem schopný posoudit...snažím se aby ty děcka z toho něco měly, abych jim byl schopný poradit, ale jestli to dělám za první dobře, za druhé, jestli na to mám vůbec právo...to jsou takové ty zkušenosti nepředatelné, někdy je dobré tu zkušenost říct dřív, než se člověk do té situace dostane, a někdy to nechat být a tu situaci nebo tu reakci na tu situaci popsat až se to stane...někdy si říkám, jestli mám vůbec právo ty děcka takovým způsobem ovlivňovat.

12. Co se ti líbí na dobrovolné činnosti, na tvé práci v klubu?

Mě se hrozně moc líbí ta myšlenka, té salesiánské práce jako takové...pro mě Don Bosco začal být určitým vzorem, samozřejmě je potřeba si odmyslet spoustu věcí s té doby, ale ty principy tam zůstávají pořád stejné...

13. A co se ti zase na druhou stranu nelíbí, co bys změnil, kdybys mohl?

Ten vlastní systém asi nemá, ale nedostatky jsou určitě v komunikaci mezi lidmi, tam je určitě ta největší překážka...nemyslím si, že by lidi spolu nemluvili, ale každý tu určitou věc pochopí po svém a sjednotit tu myšlenku, tak aby ji všichni stejně chápali je podle mě tak strašně složité a nikdy to nepůjde...ale je to součást života...spíš ty důsledky toho nepochopení jsou občas tím, co se mi nelíbí.

14. Ty nedostatky v komunikaci myslíš mezi dobrovolníkama, nebo s dětma?

To je složité takhle jednoduše na to odpovědět, ale řekl bych to takhle...tohle středisko je obrovským způsobem výjimečné, když se spočítají všechny lidi, kteří tady nějakým způsobem dobrovolně dělají, tak to vyjde přes stovku...ted' když si vezmeš ty motivy, které ty lidi motivují k tomu, aby tady dělali, tak pokaždé je to na jiné úrovni. Tohle sjednotit je taky složité. Každý tady věnuje nějaký čas...někdo se pohybuje jen oblasti, kterou má na starosti, a druhý tady prochází více oblastma, má jeden kroužek, druhý kroužek, vede něco...a pak máš hierarchické rozdíly, to je vedení střediska, pak dospělí dobrovolníci a nedospělí dobrovolníci a už jen mezi těmato generacema vznikají různé konflikty...ale to bude všude, a nazval bych tohle středisko jako obrovskou firmou, kdy každý má něco na odpovědnost a dává to ten výsledek, a je to daleko složitější než v klasické firmě, protože

v firmě můžeš každému říct, „když nechceš dělat svou práci tak máš padáka“, ale tady ti nemůžeš nikomu říct, protože si vážíš každé minuty, kterou ze sebe dávají, můžeš maximálně říct, „hele, mohl bys to dělat líp“ a budeš čekat jestli ta odezva bude taková jakou chceš po pěti minutách, nebo po pěti letech.

15. Je něco co tě brzdí v této dobrovolnické činnosti?

Tak samozřejmě, peníze, čas...ne, teď to možná trochu zjednoduší, ale pravděpodobně kdybych nebyl závislý na financích, kdybych chtěl opustit svůj životní standard...což je asi pro mě důležitější, tak do toho jdu na plno. Já nemám potřebu sedět osm hodin v kanceli, ...ale kdo ví, možná bych po pěti letech dobrovolnictví chtěl zpátky...každopádně momentálně mi to dává víc, než to moje zaměstnání, protože tam chodím vyloženě proto, abych se uživil.

16. Jaké jsou podmínky pro tvoji práci. Jestli jsi spokojená s tím, co ti zde poskytuje organizace, jaké je zde vybavení?

Je třeba pochopit podmínky tohoto střediska, jak finanční, tak organizační, a pokud to pochopíš, tak nemůžeš mít s ničím problém...ale pokud nechápeš, že středisko žije z nějakých omezených zdrojů, navíc musí obstarávat ještě něco jiného, protože tenhle barák má na sebe navalených ještě spoustu dalších povinností. Jako dokázal bych si představit něco lepšího, ale neřeším to, protože vím, že Don Bosco neměl spoustu věcí a vždycky to stačilo. Problém je spíš v tom, že lidi si vždycky strašně rychle zvyknou na něco lepšího.

17. Co pro tebe bylo tady nejtěžší? Dokážeš si vybavit nějakou situaci?

Vím, naprosto vím, komunikace s mladýma děčkama, protože já jsem se kdysi, když jsem se setkal s děčkama, tak jsem se nesetkal s děčkama, které potencionálně mají problém...a je to asi taková ta ostražitost, o které jsem mluvil, jestli se nemůže něco pokazit. Do klubu chodí děcka, který jsou v různých situacích, a na ten první kontakt nevíš jak můžeš reagovat. Ten první kontakt, je, a vždycky byl pro mě ten nejtěžší. Ale zas na druhou stranu, mám se v čem zlepšovat, takže vím, že tohle je cesta, kterou se musím naučit, jestli chci těm děčkám něco přinést. Chodí sem lidi, kteří přijdou, nějak se o středisku dozví, a teďka hledí a rozkoukávají se, nebo přijdou s kamarádama, radši se baví jen s těma kamarádama a nemají zájem o animátora tady, který by rád navázal ten kontakt...takže tohle je pro mě obrovsky těžké.

18. V čem je podle tebe hlavní smysl tvé práce?

Asi je to taková ta pedagogická rovina, být druhému kamarádem, být otevřený a očekávat otevřenost...být takový společník

19. Jak dlouho by ses ještě chtěla věnovat dobrovolnictví? Máš nějaký limit?

Já v současné době to nechávám plynout, nechtěl bych nikdy o tuhle činnost přijít úplně...nedokážu si v současné době představit, že bych neměl tady ten barák, nesetkávat se tady s lidima.

20. Přinesla ti tato zkušenost s dobrovolnictvím, nějakou cenou zkušenost přímo pro tebe?

Ano, je to o tom prvním kontaktu, jak jsem hovořil. Tedy první kontakt s lidima, o kterých vím, že mají potencionální problém. Jak se říká, každá zkušenost vyvolává reakce...teď mě zrovna nenapadá žádný příklad...každopádně festival Pod věží, to byla pro mě první velká akce, která sebou nesla obrovské množství organizační práce. Díky tomu, že to bylo na té bázi dobrovolné, tak to pro mě získalo ještě další rozměr.

21. Co pro tebe dobrovolnictví znamená obecně?

Já to slovo moc nemám v oblibě...mě to připadá, jako by to bylo jako chlubení se. Ale dobrovolná činnost je pro mě činnost člověka, který chce přinést do nějaké organizace něco ze sebe, bez nároků na honorář, bez nároků na jakoukoliv odměnu. A jeho motivem pro tu práci je buď pomoc někomu, nebo vlastní dobrý pocit.

22. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Vzhledem k tomu, že jsem před těma pár rokama konvertoval, tak v tom vidím čím dál větší smysl a strašně mě fascinuje, že se tady dokáže ta víra propojit s tou prací.

Děkuji za rozhovor

PŘÍLOHA P VI: TRANSKRIPT ROZHOVORU Č. 4

Respondent č. 4

věk: 24

studentka UTB, FHS, sociální pedagogika

1. Jak ses o tomto klubu mládeže dozvěděla?

Takže, já bydlím u své kamarádky, na privátě...a dozvěděla jsem se o tom od ní, protože ona tady chodívá, vlastně učí na základní církevní škole...ona mi to domluvila s panem Kopřivou, že sem můžu chodit na praxi.

2. Jak dlouho se věnuješ dobrovolnictví?

No, v prváku jsem začala...na vysoké, takže teď je to třetí rok

3. Byla si někdy před tím dobrovolníkem?

Jo, to jsem byla na Vsetíně, to bylo v centru pro postižené děti, centrum Auxilium.

4. Co bylo pro tebe tím rozhodujícím impulsem, že ses stala dobrovolníkem v salesiánském klubu?

Nejdříve to začalo tím, že jsem musela jít někam na praxi...takže začátek byl v tom, že jsem si tady našla praxi a splnila jsem si určité hodiny. Jelikož jsem věřící...sice nejsem katolík, tady je to spíše katolické, tak asi to bude přes tu víru. Taky hodně lidí mi říkalo, že mám předpoklady pro práci s dětmi...takže asi to mě vedlo...nejprve ta praxe a pak nějaké ty vnitřní, osobní pohnutky.

5. Bylo to pro tebe těžké udělat ten první krok a stát se v tomto klubu dobrovolníkem?

Ne, nebylo to těžké, protože já jak jsem nejprve chodila na tu praxi, tak to bylo v době, kdy jsem prožívala nějaké své osobní problémy a tady mi to hrozně moc pomohlo, že jsem na to zapoměla...myslela jsem spíš tady na ty děti...uvědomila jsem si, že jsou horší věci na světě.

6. A co tady jako dobrovolník děláš, co je náplní tvé dobrovolné činnosti?

Spíš je to takové jako hrát si s těma dětma a nebo si popovídat, a nebo tady ještě pomáhám na těch nealkodiskotékách. Takže spíš práce v klubu.

7. Vzpomínáš si na své první dojmy, když si sem poprvé vstoupila? A jestli tenhle první dojem tě utvrdil v rozhodnutí stát se dobrovolníkem?

Jo, poprvé to bylo myslím v říjnu minulého roku. Tuším, že jsem tady přišla přímo poprvé na tu nealkodiskotéku. A bylo to fajn, protože tady byli lidi, kteří mě okamžitě přijali a mohla jsem se jich na cokoliv zeptat...bylo to tady fajn, že jsem jen tady neseděla a nečekala až mi někdo něco řekne.

8. Změnilo ti dobrovolnictví pohled na svět, jestli se změnilo tvoje priority tím, že jsi dobrovolní?

Priority...já myslím, že jsem je měla pořád, že jsem v sobě měla vždycky nějaké takové citění, a že se to spíš prohloubilo, a ne, že by se to zásadně změnilo.

9. Můžeš říct, že jsi hrdá na to, že jsi dobrovolník?

No, to určitě. Protože si myslím, že to nemůže dělat každý.

10. Ví o tom, že jsi dobrovolník tvé nejbližší okolí? Ví třeba o tom tvé spolužačky ve škole, že jsi dobrovolník?

Určitě...já si myslím, že jim to přijde normální...jako u mě. Neslyšela jsem nic špatného, nějaké negativní odezvy.

11. Co ti dalšího tento program dává?

Osobně...nějaký pocit vnitřního naplnění, prostě, že něco dělám pro druhé. Prostě strašně moc...člověk má dobrý pocit, že může pomáhat.

12. Myslíš si, že tvá přítomnost, přítomnost tvé osobnosti v tomto klubu je pro děti nějakým způsobem přínosná? Co ty osobně jim dáváš, jak je můžeš obohatit?

Jestli jim něco dávám? Myslím, že tohle bych neměla posuzovat jenom já, to by měl asi někdo jiný (smích)...tak já si myslím, že snad jo, že člověk je aktivní jak může, a že se těm dětem snaží poradit jak nejlíp umí. Doufám, že jim to něco dává, teda aspoň některým, protože vím, že když tady jsem, tak za mnou chodí takové určité typy, jako že ne všichni. Spíš mě to připadne jako takoví ti starší...chodí si za mnou popovídat. Když jsem tady, tak to odpoledne většinou trávím třeba jen se dvěma lidma...od půl třetí do pěti s jedním a potom s tím druhým. Málo kdy se stane, že bych byla aktivní v nějakém větším hloučku. Jako to jde poznat, že mají zájem, když se někdy ptají „a přijdeš zase příště“? Takže my spíš vyhovuje ta individuální práce...tak jsem to u sebe nějak poslední dobou vypořádala.

13. Co se ti konkrétně líbí na dobrovolné činnosti, na tvé práci v klubu?

Já si myslím, že tady je to spíš o takové té soudržnosti, že se tady skoro každý s každým zná, že je to o té komunitě. Že je to tu takové otevřené, lidi tu nejsou odměřeni, že by se k někomu chovali tak, a k druhému jinak.

14. A co se ti zase na druhou stranu nelíbí, co bys změnila, kdybys mohla?

Tak teď jsem ještě zatím na nic nepřišla, možná časem přijdu. Ještě se mi to zdá zatím krátko, na to, abych to posuzovala, protože se nezúčastňuju všech akcí, jelikož dojíždím, protože nejsem přímo ze Zlína, tak v ty dny kdy tu nejsem ještě nevím jak to tady chodí.

15. Je něco co tě brzdí v této dobrovolnické činnosti?

Občas, když jsou ty diskotéky, tak už je to třeba dlouho, když tady člověk musí být od půl třetí až do těch jedenácti, tak je problém ta pozdní hodina...ale dá se to jako vydržet, ale třeba někdy už je toho na člověka moc...celý den někde a pak ještě tady těch osm hodin...to už potom člověk odpočítává minuty. Kdyby to bylo, že přijdu na šest a jsem tady do jedenácti, tak by to bylo v pohodě. Ale na té diskotéce jsem dobrovolně, to už je navíc, nejsem tam napsaná, nejsem tam na službě, to už je z vlastního zájmu.

16. Jak bys zhodnotila podmínky pro svou práci. Jestli jsi spokojená s tím, co ti zde poskytuje organizace, jaké je zde zázemí, jaká je komunikace ze strany organizace?

Jako zázemí je v pohodě...ta komunikace...no (smích), někdy je to takové, že se člověk domlouvá přes ten mobil, ale to je tak všude, že někde se něco stane a musí se to operativně řešit. Ale osobní vztahy s vedením jsou dobré, ty jsou vynikající. Zatím nebyl žádný konflikt ani spor.

17. Co ses tady nového naučila?

Jejda, co jsem se naučila? Ale jo! Lepší komunikaci, protože já jsem spíš introvert, že když někam přijdu, tak se nezačnu hned s někým bavit...vyloženě, že bych začala sama od sebe, ale teď už je to lepší, myslím, že po tom půl roku to jde líp. Tady jsem se to naučila..., tady a hodně mi dala škola.

18. Co pro tebe bylo tady nejtěžší? Dokážeš si vybavit nějakou situaci?

Teď si asi nevzpomenu, co bylo pro mě nejtěžší...možná takové to první setkání, jak jde člověk poprvé někam do neznáma.

19. V čem je podle tebe hlavní smysl tvé práce?

Pomáhat...pomáhat dětem...převážně. Myslím si, že to je to nedůležitější, začínat už od útlého věku. Sice tady chodí i starší, třeba co mají 26, ale to jsou třeba, že mají různé od-

chylky, a tohle je místo kde si můžou zajít...že se můžou potkat s jinýma lidima, nemusí sedět doma celý den, když už nechodí do školy nebo nemají práci.

20. Jak dlouho by ses ještě chtěla věnovat dobrovolnictví? Máš nějaký limit?

Jako do důchodu nebo tak (smích)? Tak to nevím, co to půjde, uvidíme...podle toho jaká bude práce nebo kde bude práce, podle toho kde se co naskytne. Třeba kdybych měla práci ve Zlíně, tak se to dá skloubit, třeba jedenkrát týdně, asi by to nebylo tak intenzivní jak teď, ale nechtěla bych se toho vzdát.

21. Přinesla ti tato zkušenost s dobrovolnictvím, nějakou cenou zkušenost přímo pro tebe? Nebo přineslo ti nějakou zajímavou informaci o tobě samé?

Já jsem si vždycky připadala jako takovej stýdlín, a přišla jsem na to, že vlastně ani nejsem, ale že záleží na těch druhých, jak k tomu přistupují...protože asi bych se nedokázala bavit s každým, protože někteří lidi mi připadají, že si s nima nemám co říct, ale tady s těma lidma mám. Takže to spíš záleží na okolí, na tom s kým jsem.

22. Co pro tebe dobrovolnictví znamená obecně?

Dobrovolnictví? Tak to je nějaká práce, za kterou člověk nedostává peníze, ale dělá to pro druhé, ale zároveň pro sebe...to je jedno cokoliv, ať už pomáhá tak, že za těma dětma přijde popovídat si, nebo pro ně něco pořádá, nebo sponzoruje, hlavně, že si na to vzpomenou, že se snaží pomoci, dobrovolně.

23. Co pro tebe znamená slovo „víra“?

Víra pro mě znamená hodně, jelikož jsem věřící člověk a věřím v Boha, a nedokážu si představit svůj život bez víry, bez toho, že bych si zašla někam do kostela, teda aspoň jedenkrát za rok, když už jindy ne. Nejsem úplně takovej ten věřící, že bych tam musela být každý týden. Já jsem spíš takovej ten věřící, že věřím..., že se pomodlím, že mi to pomůže. Nemyslím si, že je potřeba, abych chodila každou neděli na bohoslužbu..., když se doma pomodlím, tak to je pro mě to samé...hlavní je, že věřím

Děkuji za rozhovor